

“Hyvä keino lähestyä lapsen kanssa kun hoiti eläimiä” -Green Care osana Lapsi-vanhempi -leirejä

Johanna Hautala
Mirja Ojala

Opinnäytetyö
Kesäkuu 2017
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Sosionomi Amk
Sosiaaliohjaus

Tekijä(t) Hautala, Johanna ja Ojala, Mirja	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Kesäkuu 2017
	Sivumäärä 54	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi “Hyvä keino lähestyä lapsen kanssa kun hoiti eläimiä” -Green Care osana lapsi-vanhempi -leirejä		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Merja Nybacka		
Toimeksiantaja(t) Pelastakaa Lapset ry		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkimuksessa selvitettiin asiakkaiden ajatuksia Lapsi-vanhempi - leireistä Green Care -painotteisen toiminnan näkökulmasta. Tutkimuksessa selvitettiin, voiko Green Care -painotteinen toiminta tukea lapsen ja vanhemman välistä suhdetta.</p> <p>Lapsi-vanhempi -leiri on Pelastakaa Lapset ry -järjestön Läheltä tueksi-hankkeen kehittämä tukimuoto perheille, jotka odottavat tukiperheen saantia. Tukiperhe jonot ovat pitkät, joten uusilla tukimuodoilla on pyritty tukemaan perheitä jo tukiperheen odotusaikana. Tutkimuksen teoriaosuudessa keskityttiin Green Care -ideologiaan ja sen osa-alueisiin. Sen lisäksi teoriaosuudessa pureuduttiin hyvinvointiin ja osallisuuden käsitteeseen. Tutkimus oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jossa analyysimenetelmänä käytettiin teemoittelua. Kyselylomakkeet tehtiin pohjautuen Green Care -näkökulmaan. Syksyllä 2016 järjestettiin kolme viikonloppuleiriä, johon osallistui neljä perhettä. Tutkimuksen kyselyosuudet toteutettiin ensimmäisellä ja viimeisellä leirillä.</p> <p>Tuloksista ilmeni, että Lapsi-vanhempi -leirit kuvailtiin tarpeelliseksi ja Green Care -toiminnan kuvailtiin olevan hyvä pohja leireille. Eläimet, luonto ja vertaiskokemukset nähtiin tärkeinä hyvinvoinnin kannalta ja vanhemmat kuvasivat yhdessä olemisen lapsen kanssa tärkeäksi. Vanhemmat kertoivat ohjatun toiminnan olleen merkittävin tekijä lapsen ja vanhemman välisen suhteen vahvistamisessa. Kuitenkin muutosta perheen arkeen vanhempien oli vaikea arvioida heti leirien jälkeen.</p>		
Avainsanat (asiasanat)		
Green Care, toiminta, luonto, vertaiskokemus, hyvinvointi, osallisuus,		
Muut tiedot		

Author(s) Hautala, Johanna ja Ojala, Mirja	Type of publication Bachelor's thesis	Date June 2017 Language of publication: Finnish
	Number of pages 54	Permission for web publication: x
Title of publication "Caring for animals provided a great approach to building stronger relationships with my child" Green Care as part of parent-child camps		
Degree programme Social Services		
Supervisor(s) Merja Nybacka		
Assigned by Pelastakaa Lapset ry		
Abstract <p>The purpose of this study was to examine clients' experiences of child-parent camps from the point of view of the Green Care model. The purpose was to examine whether a Green Care based approach could be used to support the child-parent relationships. The child-parent camps were created by the Pelastakaa Lapset [Save the Children] -organisation as a form of support for families waiting to be assigned to a support family. The waiting times for a support family are long so that new ways of support are needed in order to meet the increasing demand.</p> <p>The theory part of the study focused on the Green Care-ideology and its subdivisions as well as on the concept of participation, wellbeing and the child-parent relationship. The study approach was qualitative, and the analysis method was a content analysis. The questionnaires used in the survey were based on the Green Care-ideology. Three weekend camps were organised in autumn 2016, and four families took part in them. The surveys were conducted during the first camp weekend and after the last camp weekend.</p> <p>According to the results of the study, the child-parent camps and the Green Care-activities were seen as useful and positive experiences. Moreover, the animals and nature were seen important to wellbeing. Most of the parents found it difficult to estimate whether the camps had improved their relationship with their children. However, the adults stated that being together with their children was important.</p>		
Keywords/tags (subjects) Green Care, activities, nature, participation, welfare		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Hyvinvointi -sosiaalialan lähtökohta	5
2.1	Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat monet tekijät.....	5
2.2	Osallisuus -hyvinvoinnin osatekijä	6
3	Luonto hyvinvoinnin tukena	9
3.1	Green Care -mitä se on?.....	9
3.1.1	Luonto.....	12
3.1.2	Toiminta.....	12
3.1.3	Yhteisö	13
3.2	Green Care-menetelmiä.....	14
4	Pelastakaa Lapset ry	15
4.1	Läheltä tueksi -hankkeen kuvaus	15
4.2	Lapsi-vanhempi-leirin kuvaus ja leiripaikka	16
5	Tutkimuksen toteutus	17
5.1	Tutkimuksen tavoitteet, tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmät ...	17
5.2	Aineiston kerääminen	18
5.3	Aineiston analyysi.....	20
5.4	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	21
6	“Iloista yhteistä aikaa lapsen kanssa, ulkoilua ja eläinten hoitoa ja muiden aikuisten seuraa”	24
6.1	”Hyvä irtiotto arjesta kahdestaan lapsen kanssa”	24
6.2	”Aktiivista ja ohjattua puuhastelua rennossa ilmapiirissä”	26
6.3	”Yhdessäolo on arvokkainta mitä lapselle voi antaa”	30
6.4	”Kun vanhemmat voisivat hyvin, voisi koko perhe.”	34
6.5	”Vertaistuki on parasta mahdollista tukea”	37
7	Johtopäätökset ja jatkotutkimus	41
8	Pohdinta	44

Lähteet46
Liitteet52

Kuviot

1 Johdanto

Luonnon merkityksestä ihmisten hyvinvoinnille on monenlaista näyttöä. Jopa 97 prosenttia suomalaisista viettää vapaa-aikaansa ja virkistyy luonnossa. Voidaankin ajatella, että suomalaiset ovat luontoihmisiä, joille luonto on tärkeä osa elämää. (Salovuori, 2014, 7-8.) Luontoa ja sen hyviä puolia on hyödynnetty ihmisten hyvinvoinnin lisäämisessä, mutta tarvitaan lisää uusia ideoita ja hyödyntämistapoja. Tämän tutkimuksen kautta tuodaan esille uusi keino hyödyntää luontoa ja eläimiä perheiden hyvinvoinnin tukemisessa.

Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Pelastakaa Lapset ry, jonka Läheltä tueksi-hankkeessa kehitettyyn Lapsi-vanhempi -leiriin tutkimus liittyi. Pelastakaa Lapset on voittoa tavoittelematon järjestö, joka on perustettu vuonna 1922. (Pelastakaa Lapset, N.d.) Syksyllä 2016 järjestettiin Lapsi-vanhempi -leiri, joka koostui kolmesta erillisestä viikonlopusta. Ensimmäinen leiriviikonloppu järjestettiin syyskuussa ja viimeinen marraskuussa, joten ensimmäisen ja viimeisen leirin välillä oli aikaa yksitoista viikkoa. Leirin kohderyhmänä olivat ensisijaisesti Pelastakaa Lapset ry:n kautta tukiperhettä odottavat perheet. Tutkimuksen avulla selvitettiin Lapsi-vanhempi-leirien osallistujien ajatuksia tukitoiminnasta, joita kerättiin kahden eri kyselylomakkeen avulla syksyllä 2016.

Tutkimuksessa selvitettiin voivatko Läheltä tueksi-hankkeessa kehitetyt Lapsi-vanhempi -leirit tukea, sekä vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä suhdetta. Tarkoituksena oli myös selvittää, miten lapset ja vanhemmat voivat hyötyä erityisesti Green Care -painotteisesta toiminnasta, sekä millaisia ajatuksia heillä nousee esiin toiminnasta. Tutkimuksen yksi tarkoitus oli tuottaa tietoa Pelastakaa Lapset ry:lle siitä, miten leiri on vaikuttanut lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen. Tietoa voidaan hyödyntää, kun suunnitellaan lastensuojelun ja sosiaalihuoltolain mukaisia uusia tukimuotoja perheille.

Tutkimuksessa lasten ja vanhempien kuvaamia ajatuksia tarkasteltiin Green Care näkökulmasta, sillä Lapsi- vanhempi - leirin toiminta perustuu Green Care -ajattelulle. Aihe on yhteiskunnallisesti ajateltuna ajankohtainen ja kiinnostava. Tolvanen ja Jääskeläinen (2016, 16) sanovat, että Suomessa Green Care -kehittämiseen on herätty vahvasti vuoden 2010 jälkeen. Green Care- käsite on Suomessa vielä uutta, ja siihen liittyvät hankkeet ovat kehittämishankkeita, joiden tarkoituksena on ollut selvittää nykytilannetta. Myös Soini (2014, 8) sanoo, että uudet tutkimukset Green Caren toimintatapojen hyödyistä ovat tarpeellisia.

Sosiaali- ja terveysministeriön (2014a) tulevaisuuskatsauksessa tuodaan esiin, että laadukas elinympäristö ja luonto edistävät terveyttä ja hyvinvointia. Tällä on vahva kokonaistaloudellinen merkitys, sillä positiiviset terveysvaikutukset auttavat hillitsemään terveydenhoitokuluja. (Hyvinvointi on toimintakykyä ja osallisuutta, 2014, 22.)

Tutkimuksessa teoriaosuudessa avattiin hyvinvoinnin lähtökohtia sekä osallisuuden käsitettä, sillä se on tärkeä osa Green Care näkökulmaa. Green Care -toiminnassa osallisuuden ajatellaan muodostuvan sosiaalisen ympäristön välityksellä eli yhteisöllisyyden myötä (Soini, 2014, 23). Osallisuus on käsitteenä laaja, ja sillä tarkoitetaan yksilön subjektiivista kokemusta kuulumisesta johonkin ryhmään (Rouvinen-Wilenius, Aalto-Kallio, Koskinen-Ollonqvist & Nikula, 2011).

Tutkimus on teorialähtöinen laadullinen tutkimus, jossa kuvattiin perheiden ajatuksia Lapsi-vanhempi -leiristä. Aineisto kerättiin kyselylomakkeilla, jotka analysoitiin teemoittelun kautta.

2 Hyvinvointi -sosiaalialan lähtökohta

Hyvinvointi on laaja käsite, ja se syntyy hieman eri asioista jokaiselle. Hyvinvointiin vaikuttavia yleisiä tekijöitä ovat esimerkiksi riittävä toimeentulo, terveys, ympäristö, hyvät ihmissuhteet sekä turvallisuus. Suomalaisten hyvinvointi on viime vuosina kasvanut ja useimmat kokevat elintilanteensa hyväksi. (Hyvinvointi, 2015, 11.) Kuitenkin samalla eriarvoisuus ja ihmisten väliset hyvinvointi- ja terveyserot ovat kasvaneet (THL, 2015). Niiden kasvuun on vaikuttanut taantumien aiheuttama korkea työttömyysaste. Viime vuosina työllisyys on lähtenyt kasvuun, mutta syrjäytyneille on kasaantunut enemmän huono-osaisuutta ja köyhyyttä. Tämä on lisännyt entisestään hyvinvointierojen välistä kuilua. Myös sosiaalisten ongelmien siirtyminen sukupolvelta toiselle on Suomessa nähtävissä. (Hyvinvointi 2015, 12-13.)

Sosiaalityötä määriteltäessä voidaan puhua hyvinvointityöstä, jonka tehtävänä on asiakkaan hyvinvoinnin kohentaminen, sekä hänen itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien vahvistaminen (IFSW, 2000). Myös laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä (2015, 4§) määrittää sosiaalihuollon tehtäväksi väestön syrjäytymisen ehkäisy, sekä hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden lisäämisen.

2.1 Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat monet tekijät

Suoninen, Lahikainen ja Pirttilä-Backman (2010, 291–292) näkevät erilaiset sosiaaliset ilmiöt, kuten minän rakentumisen, sosiaalisen todellisuuden ymmärtämisen, vuorovaikutussuhteet, tyydyttävät ihmissuhteet ja tunteen yhteenkuuluvuudesta tai kuulumisesta johonkin merkittävänä osana ihmisen inhimillistä hyvinvointia. (Mts. 291-292.)

Elämänhallinnassa ymmärrettävyys on yksilön tunne siitä, että hän kykenee hahmottamaan voimavaransa ja vuorovaikutuksen ympäristönsä kanssa. Tämän myötä elämä koetaan loogiseksi ja ennustettavaksi. Hallittavuus sisältää kokemuksen itsestä ja ympäristön voimavaroista. Näiden avulla yksilöllä on luottamus siihen, että hänellä on mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä kulkuun, ja samalla hän kykenee säätelemään omaa elämäntilannettaan. Mielekkyyys puolestaan osoittaa sen, että yksilö koee elämällään olevan tarkoituksen, sekä haluaa käyttää voimavarojaan erilaisiin elämän sitoumuksiin ja velvollisuuksiin. (Pietilä, Hakulinen, Hirvonen, Koponen, Salmi-
nen, & Sirola, 2002, 156-157.)

Yksilön hyvinvoinnin takaamiseen ei kuitenkaan riitä perustarpeiden tyydyttäminen. Ihminen on pohjimmiltaan sosiaalinen olento, jolloin hyvinvointi kytkeytyy niihin toimintoihin, joilla hän on yhteydessä toisiin ihmisiin. Hyvinvoinnin perusta on oman ympäristön tuntemisessa ja hyvissä merkityksellisissä ihmissuhteissa. Hyvät ihmissuhteet ovat hyvinvoinnin välttämätön edellytys. (Suoninen ym. 2010, 293–294, 298, 305.)

2.2 Osallisuus -hyvinvoinnin osatekijä

Osallisuuteen liittyy sekä yksilöllinen, että yhteisöllinen ulottuvuus. Ihminen voi kokea itsensä arvokkaaksi osallistuessaan, mutta samalla yhteiskunnan on rakenteeltaan oltava sellainen, joka mahdollistaa osallisuuden. (Pajulammi 2014, 140-142.) Osallisuuden yksilöllisen ulottuvuuden voidaan ajatella lisäävän ihmisen hyvinvointia ja terveyttä (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 56).

Osallisuus tarkoittaa henkilön tunnetta siitä, että hän on osa yhteisöä tai ryhmää (Särkelä-Kukko, 2014, 35). Tällainen ryhmä voi tarkoittaa harrastus- tai työyhteisöä, tai järjestöön kuulumista. (Jämsen & Pyykkönen 2014, 11.) Osallisuuden tunne perus-

tuu aina henkilön subjektiiviseen kokemukseen, eikä sitä voida määrittää toisen puolesta. Siksi se on myös osittain ongelmallinen termi, sillä sitä voidaan pitää arvona, mikä tekee sen mittaamisesta haastavaa. Yksilön osallisuus muuttuu läpi elämän, sillä lapsen, työkäisen ja vanhuksen osallisuus yhteiskunnassa on erilainen. (Raivio & Karjalainen, 2013, 13-15.) Osallisuuden kokemiseen tarvitaan luottamusta yhteisöä kohtaan, kuulluksi tulemistä, sekä arvostusta muilta yhteisön jäseniltä. Tärkeää on myös, että yksilöllä on vaikuttamisen mahdollisuus yhteisössä tai ryhmässä. (Rouvinen ym. 2011, 50-51.)

Pajulammin (2014, 140-142) mukaan osallisuus on laaja käsite, johon vaikuttavat monet eri tekijät. Osallisuuden voidaan ajatella koostuvan oikeudesta saada tietoa itseään koskevista asioista, sekä mahdollisuudesta ilmaista niistä oma mielipiteensä sekä vaikuttaa niihin. Keskeistä osallisuudessa on tiedon saaminen ja päätöksenteko. (Ms. 140-142.)

Hujala ja Turja (2016, 45-47) muistuttavat, että on tärkeää pyrkiä erottamaan osallisuuden, osallistumisen ja osallistamisen merkityserot. Osallistuminen voi olla esimerkiksi henkilöiden osallistumista valmiiksi suunniteltuun toimintaan. Tällöin he eivät kuitenkaan itse ole mukana vaikuttamassa toiminnan sisältöön, saati toteutukseen. Toimintaa ja toimenpiteitä joiden avulla pyritään saamaan ihmisiä osallisiksi, voidaan kutsua osallistamiseksi. (Mts. 45-47.)

Erik Allard (1976) on kuvannut hyvinvointia kolmen eri ulottuvuuden kautta, jotka pohjautuvat ihmisten perustarpeisiin. Näitä ovat having, eli ihmisen omaisuus ja elintaso, loving, joka kuvaa ihmissuhteita, ja being, joka kuvaa kuulumista yhteiskuntaan. (Raivio & Karjalainen, 2013, 16-17; Särkelä-Kukko, 2014, 38)

Osallisuutta voidaan mitata Allardin (1976) määrittelemän kolmen eri osa-alueen kautta. Näitä osa-alueita ovat toiminnallinen osallisuus (Acting), taloudellinen osallisuus (Having) ja yhteisöllinen osallisuus (Belonging). Toiminnallinen osallisuus tarkoittaa yksilön yhteiskunnallista osallistumista ja aktiivisuutta. Taloudellinen osallisuus tarkoittaa yksilön hyvinvointia ja toimeentuloa, ja yhteisöllinen osallisuus yksilön kuulumista yhteisöön. (Raivio & Karjalainen, 2013, 16-17.)

Kun nämä kolme ulottuvuutta ovat tasapainossa, ne vahvistavat yksilön osallisuuden kokemusta, ja siten vähentävät yksilön syrjäytymisen riskiä. Osallisuuden kokemus on tärkeä tekijä yksilön hyvinvoinnin kannalta. (Mts. 16-17, 19.)

Osallisuuden kokemuksella on todettu olevan yhteys tasa-arvoon ja parempaan terveyteen. Se toimii myös yksilön voimavarana. (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 56.) Osallisuutta voidaan pitää syrjäytymisen vastakohtana (Särkelä-Kukko, 2014, 36), mutta samalla sen määrittäminen jakaa yksilöitä joko osallisiksi tai syrjäytyneiksi, jolloin se luo vallan sen määrittäjälle (Raivio & Karjalainen, 2013, 14-15). Raivion ja Karjalaisen (2013, 15) mukaan syrjäytyneiksi määritellyillä henkilöillä voikin olla erilainen kokemus ”syrjäytyneisyydestään”.

Osallisuus voidaan jakaa neljään eri osallisuuden muotoon sen mukaan, kuinka paljon yksilöllä on mahdollisuus osallistua. Nämä osallisuuden muodot ovat tieto-, suunnittelu-, toiminta-, sekä päätösosallisuus. Tieto-osallisuus tarkoittaa, millainen tieto yksilöllä on saatavilla esimerkiksi tarjolla olevien palveluiden ja yksilön oikeuksien suhteen. Suunnitteluosallisuus kertoo, miten hyvin yksilö pääsee vaikuttamaan itseään koskevaan toiminnan suunnitteluun. Toimintaosallisuus kuvaa yksilön aktiivisuutta ja osallistumista toimintaan. Päätösosallisuus kuvaa yksilön kykyä vaikuttaa häntä koskeviin päätöksiin. (Pajula, 2014, 9-10; Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 51-52.)

Suomen hallituksen ja Euroopan unionin yhteinen tavoite on osallisuuden edistäminen. Tällä pyritään vähentämään eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. (Raivio & Karjalainen, 2013, 12.) Sosiaalihuoltolaissa (2014, 1§) määritellään yhdeksi lain tarkoituksiksi lisätä yksilön osallisuutta, ja vähentää eriarvoisuutta.

3 Luonto hyvinvoinnin tukena

Sosiaali- ja terveysalalle on kasvanut kysyntä vaihtoehtoisille hoitomenetelmille perinteisten hoitomuotojen kuten kuntoutuksen, lääkehoidon ja terapian rinnalle.

Luontoympäristöä, eläimiä, puutarhoja sekä metsiä on käytetty pitkään päihdeongelmaisten, mielenterveyspotilaiden, oppimisvaikeuksista kärsivien henkilöiden, sekä ongelmanuorten kanssa. Myös vanhusten parissa, virkistystoimintana ja työuupumuksesta kärsivien henkilöiden kanssa on käytetty luontolähtöisiä hoito- ja kuntoutusmuotoja. (Hassink & Van Dijk, 2006, 1.)

Soini ja Vehmasto (2014, 9) kuvaavat, että Suomessa on noussut esiin lisääntynyt kysyntä luontolähtöisille menetelmille. Kiinnostus luontolähtöisten menetelmien kasvuun voidaan liittää osittain teknologian yleistymiseen ja kehittymiseen, sekä väestön muuttamiseen maalta kaupunkeihin. Myös sosiaalisten ongelmien kasvu, väestön ikääntyminen, ja ihmisten kiinnostus hyvinvointipalveluihin on lisännyt luontolähtöisten menetelmien kysynnän kasvua. (Mts. 9.)

3.1 Green Care -mitä se on?

Green Care on tavoitteellista toimintaa, jossa hyödynnetään luontoa ja eläimiä ihmisten hyvinvoinnin tukemisessa (Green Care Finland, N.d). Green Care on Suomessa vielä melko uusi käsite (Salovuori, 2014, 12), vaikka luontoa on paljon käytetty ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseen ja sen positiiviset vaikutukset on huomattu jo varhain (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveenummi, 2011, 330). Juusola (2016, 150) toteaa-kin Suomessa olevan hyvät edellytykset Green Care -toiminnalle, sillä luontoa on paljon, ja se on lähellä lähes jokaista.

Green Care-käsite on Suomessa otettu käyttöön vuonna 2006. Se pohjautuu 1970-luvulta lähtien Alankomaissa olleisiin care farm-tiloihin, joissa on käytetty maatilaympäristöä, ja siellä tehtäviä töitä apuna sosiaalipalvelujen tuottamisessa. Green Care-toiminnan Eurooppalainen verkosto Community of Practice – Farming for Health luotiin vuonna 2005. (Soini, 2014, 15.)

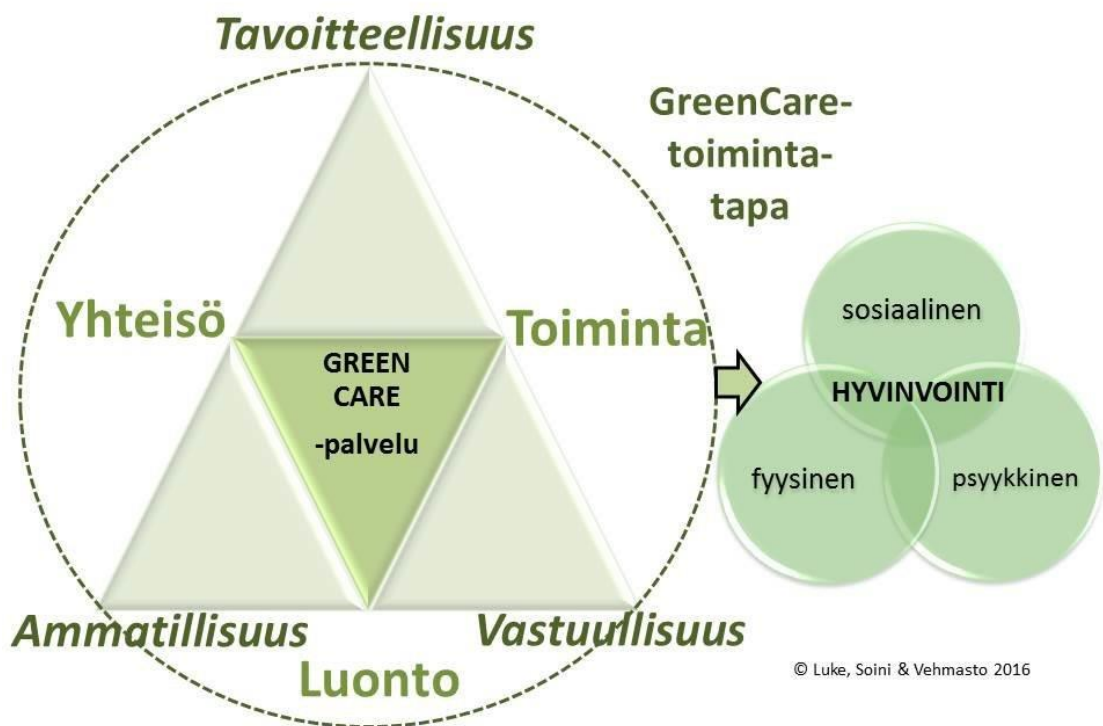
Green Care -toiminnan perusajatuksena on luonnon hyödyntäminen ihmisten hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Green Care voidaan jakaa kahteen osaan: *vihreä hoiva*, joka on ammatillista toimintaa ja *vihreä voima*, joka voi käsittää monenlaista luonnon ja eläinten parissa tehtävää toimintaa (Suomi ym. 2016, 9). Green Care -toimintatavan peruselementit ovat luonto, toiminta ja yhteisö. Näitä yhdistelemällä ja painottamalla saadaan hyvinvointivaikutuksia: luonnon elvyttävyyden, kokemuksellisuuden ja osallisuuden kautta. (MTT, THL & Lapin AMK, 2014, 6.)

Green Care palvelut ovat lisääntyneet monessa maassa, ja samankaltaiset positiiviset vaikutukset on havaittu kaikissa maissa. Toiminnan on todettu parantavan esimerkiksi sosiaalisia taitoja, vastuuntuntoa, kuntoutusta, itsetuntemusta, sekä mielen terveyttä. Kaikille Green Care -toiminnalle yhteistä on rauhallinen ympäristö, monipuolinen ja hyödyllinen tekeminen, sosiaalinen yhteisö sekä työ, jossa pidetään huolta eläimistä tai luonnosta. (Hassink & Van Dijk, 2006, 1.)

Green Care -toiminnan perusedellytyksiä ovat tavoitteellisuus, ammatillisuus ja vastuullisuus, joten kaikki luonnossa tehtävä hyvinvointitoiminta ei täytä Green Care -toimintatavan tunnusmerkkejä. Green Care -toiminta edellyttää sosiaali- tai terveysalan koulutusta, sillä työssä tulee huomioida alan eettiset ohjeet ja lainsäädäntö. Palveluntuottajista yhdellä voi olla sosiaalialan koulutus ja toisella osaaminen esimerkiksi eläinten käsittelystä. Tärkeää on, että palveluntuottajilla on vahva osaaminen asiakastilanteista ja ihmisten kohtaamisesta. (MTT, THL & Lapin AMK, 2014, 6; Soini, 2011, 325-326.)

Green Care -palvelut edellyttävät tavoitteellista toimintaa, jossa luontoa käytetään tietoisesti hyvinvoinnin edistämiseen. Green Care -toiminnalla tulee olla asiakas- tai ryhmäkohtainen tavoite, joka laaditaan asiakassuunnitelmassa. Asiakassuunnitelman tavoitteita seurataan, ja lisäksi myös palveluntuottaja on sitoutunut tavoitteisiin. (MTT, THL & Lapin AMK, 2014, 6; Soini, 2011, 325-326.)

Green Care -toiminnan kolmantena perusedellytyksenä on vastuullinen toiminta. Vastuullinen toiminta tarkoittaa, että toimija pyrkii yhteiskunnan ja yksilön hyvinvoinnin edistämiseen. Toiminnan vastuullisuus syntyy eettisistä toimintatavoista, laadusta sekä arvoista. (MTT, THL & Lapin AMK, 2014, 6; Soini, 2011, 325-326.)

Kuvio 1 . Green Care -toimintatapa. Green Care työkirja, 6.

3.1.1 Luonto

Green Care -toiminnan yksi peruselementeistä on luonto. Luonto toimii Green Care -toiminnan tapahtumapaikkana, välineenä tai kohteena. Luonto elementtinä voi olla esimerkiksi metsä, viherkasvit, puisto, maatila tai eläimet. Asetettuja tavoitteita vahvistetaan ja edistetään luonnon elvyttävyyden avulla. (MTT, THL & Lapin AMK, 2014, 9.) Amerikkalainen Roger S. Ulrich on osoittanut tutkimuksissaan, että leikkauspotilaat, jotka näkevät luontoympäristön ikkunasta, toipuvat nopeammin ja tarvitsevat vähemmän kipulääkitystä kuin ”tiiliseinää” katsovat. Nämä tutkimukset osoittavat luonnon vaikuttavuudesta terveyteemme. (Juusola, 2016, 19; Yli-Viikari, 2011, 1.) Tutkimuksista luonnon rauhoittavasta ja stressiä poistavasta vaikutuksesta, on paljon tutkittua näyttöä (Yli-Viikari ym, 2009, 19.) Myös Birdin (2007, 6) mukaan tutkimuksissa, joissa on kartoitettu luonnon hyvinvointivaikutuksia, todetaan, että luoto- ja eläinavusteisen toiminnan avulla on saavutettu myönteisiä hoito- ja kuntoutustuloksia eri asiakasryhmissä.

Soini (2014, 7-8) kertoo, että sekä kansainvälistä- että suomalaista tutkimusta luonnon hyvinvointivaikutuksista on jo saatavilla runsaasti. Tutkimukset ovat useiden tieteenalojen ja erilaisten ryhmien parissa toteutettuja. Tutkimukset luonnon hyvinvointivaikutuksista eivät ole kyenneet selkeästi osoittamaan tärkeimpiä tekijöitä, jotka ovat hyvinvointivaikutusten taustalla. Sen vuoksi olisi tarpeellista koota yhteen tutkimustietoa eri tieteenalojen tekemistä tutkimuksista luonnon hyvinvointivaikutuksista. (Mts. 7-8.)

3.1.2 Toiminta

Toinen Green Caren perusedellytys on toiminta. Toiminnan avulla yksilö yhdistyy ympäristöön, ja toiminnan kautta saadaan mahdollisuus uuden oppimiselle ja kokemuksille. Luonnossa tapahtuva toimiminen voi myös lisätä toiminnan vaikuttavuutta. Luonto, kuten maatilaympäristö eläimineen tai metsä, antavat monia mahdollisuuksia monipuoliseen tekemiseen ja kokemiseen. (MTT, THL & Lapin AMK, 2014, 9)

Salovuoren (2014) mukaan ihmiset määrittelevät identiteettiään monin eri tavoin, kuten työn, harrastusten tai sairauden kautta. Takanen (2017, 13) kertoo, että minäkuva alkaa muodostumaan jo lapsuudessa peilaamisen kautta. Jos lapsi saa paljon kielteistä palautetta, voi hänen minäkuvansa rakentua negatiiviseksi. (Mts. 13.)

Salovuoren (2014, 80, 86-87) mukaan ihminen voi luontoympäristössä tapahtuvan toiminnan avulla ottaa etäisyyttä negatiiviseksi muodostuneesta identiteetistään. Toiminnan avulla voidaan omaksua ja oppia uudenlaista ja positiivisempaa näkökulmaa itsestä. Luontoympäristö toimintoineen auttaa pääsemään eroon negatiivisesta minäkuvasta, ja vahvistaa terveemmän minäkuvan muodostumista. Luontoympäristössä tapahtuva toiminta lisää myös asiakkaan osallisuuden tunnetta. Se vahvistaa tunnetta oman elämän hallittavuudesta, mikä luo uskoa omiin kykyihin ja pystyvyyteen. (Mts. 80, 86-87)

3.1.3 Yhteisö

Kolmas Green Caren perusedellytys on yhteisö. Yhteisö mahdollistaa asiakkaan osallisuuden (Soini, 2011, 325), ja vuorovaikutus muihin ihmisiin kiinnittää yksilön yhteisöön. Green Care -toiminta muodostaa yhteisön, jonka avulla ihminen voi tuntea kuuluvansa johonkin sekä olevansa osa toimintaa. Green Care -toiminnassa osallisuuden kokemus voi tapahtua myös luonnon, eläinten tai jonkun paikan kanssa. (MTT, THL & Lapin AMK, 2014, 9.)

Lehtosen (1990, 30), mukaan yhteisö-käsitteellä voidaan kuvata erilaisia ryhmiä, jotka voivat koostua muutamasta ihmisestä laajempaan ihmisjoukkoon. Yleisesti ajateltuna käsite yhteisö viittaa ihmisten välisiin suhteisiin, heidän väliseen vuorovaikutukseen ja siihen mikä on heille yhteistä. (Mts. 30.)

Green Care-yhteisössä yksilölle saattaa muodostua kokemus osallisuudesta ja vertaisuudesta. Samalla yhteisö voidaan nähdä yksilöä tukevana ja kantavana voimavarana. (Janikkala, 2012, 22.) Vaikka ihmiset toimivat yhteisössä yhdessä, se ei kuitenkaan takaa yhteisöllisyyden muodostumista. Yhteisöllisyys lisää yhteisön jäsenten välistä keskinäistä luottamusta, avointa kommunikaatiota, vuorovaikutusta ja osallistumista.

Yhteisöön kuuluakseen ihmisen täytyy voida tuntea itsensä tarpeelliseksi, hyväksytyksi ja arvokkaaksi. (Finlander & Vanhalakka-Ruohola, 2009, 41-42.)

3.2 Green Care-menetelmiä

Green Care -toiminnan peruspilarin muodostavat luontoavusteiset menetelmät, joita ovat esimerkiksi ratsastusterapia, puutarhaterapia, sosiaalipedagoginen hevostointiminta, ekoterapia ja tunnetaitokasvatus. Nämä menetelmät ovat yleisesti hyväksytyjä käytössä olevia menetelmiä. (Soini ym. 2011, 321.)

Green Care -työmenetelmää voidaan käyttää esimerkiksi puutarhatoiminnan muodossa. Suomi ja Juusola (2016, 23) kertovat puutarhanhoidon juurien ulottuvan jo vuoteen 1800, jolloin lääkärit kehottivat puutarhahoitoa potilaiden "mielen virkistykseen". Varsinaisena terapeuttisen puutarhanhoidon perustajana pidetään amerikkalaista Benjamin Rushia. Hänen kirjoituksissaan 1800 -luvun alussa mainitaan luontoympäristön hyödyt potilaiden kuntoutuksessa. (Salovuori, 2014, 12; Suomi & Juusola, 2016, 23.)

Tutkimukset puutarha- ja eläinterapiasta, sekä eläinavusteisesta toiminnasta ovat vahvistaneet niiden terveysvaikutuksia ja hyödyllisyyttä sosiaalisessa kuntoutumisessa. Alustavissa tutkimuksissa myös hoivamaataloudesta on löydetty useita kuntoutusvaikutuksia, mutta tutkimustietoa siitä on vielä saatavilla niukasti. (Soini ym. 2011, 321.)

4 Pelastakaa Lapset ry

Pelastakaa Lapset ry on vuonna 1922 perustettu kansalaisjärjestö, jonka keskeisin tehtävä on ajaa lasten oikeuksien toteutumista, sekä Suomessa, että muualla maailmalla. Tähän pyritään laadukkaana ammatillisen työn, lapsipoliittisen vaikuttamisen ja auttamisen kautta. Toiminnan lähtökohtana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Pelastakaa Lapset ry on osa kansainvälistä Save the Childrenliikettä, ja se vaikuttaa lasten oikeuksien puolesta jopa yli 120 maassa. Liike on maailman johtavin kattojärjestelmä, ja siihen kuuluu yhteensä 29 kansallista järjestöä. Järjestö ei tavoittele voittoa, ja se järjestää erilaisia lastensuojelun- ja sosiaalihuoltolain mukaisia toimintoja, kuten sijaishuoltoa, tukiperhe- ja tukihenkilötoimintaa, sporttikummitoimintaa sekä kansainvälisiä ja kotimaisia adoptioita. (Pelastakaa Lapset, N.d.)

4.1 Läheltä tueksi -hankkeen kuvaus

Läheltä tueksi on Stea:n rahoittama valtakunnallinen lastensuojelun kehittämishanke vuosille 2013-2017. Hankkeen avulla kehitetään erilaisia varhaisen tuen muotoja tukiperhettä odottaville lapsiperheille. Hankkeen kohderyhmänä ovat Pelastakaa Lapset ry:n Keski-Suomen aluetoimiston alueella tukiperhettä odottavat perheet. Hankkeen ajatuksena on vahvistaa ja tukea perheiden hyvinvointia, heidän odottaessaan tukiperhettä sekä vahvistaa lasten ja vanhempien välistä vuorovaikutusta. Hanke pyrkii siis luomaan uudenlaisia muotoja tukea perhettä perinteisen tukiperhemallin rinnalle. Hankkeessa on järjestetty hyvinvointiviikonloppuja perheille, sekä lasten yhteisöllisiä viikonloppuleirejä erilaisissa maaseutuympäristöissä. Läheltä tueksi hankkeen keskeisenä menetelmänä asiakasryhmien kanssa käytetään Green Carea. (Kuorelahti & Aarnio 2015, 2-7.)

Vanhemmat on otettu mukaan myös kokemusasiantuntijoiksi, mikä nähdään merkittävänä roolina kehittämistyölle. Hankkeen avulla vahvistetaan perheiden lähiverkos-

toa, ja pyritään löytämään tukea jo olemassa olevista verkostoista. Yhteistyössä lastensuojelun kanssa tavoitteena on kehittää oikea-aikaista tukiperheen tarpeen arviointia. Hankkeessa kehitettyjen uusien tukien muodoista tuotetaan tutkimuksellista tietoa, sekä valtakunnallista tietoa yhteistyössä eri koulujen ja oppilaitosten kanssa. Hankkeen tavoitteena on lastensuojelun ehkäisevän työn kehittäminen yhdessä Jyväskylän kaupungin varhaisen tuen yksikön kanssa, ja oikea-aikaisen tuen tarpeen arvioinnin kehittäminen yhdessä lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kanssa. (Kuorelahti & Aarnio 2015, 2–7.)

4.2 Lapsi-vanhempi-leirin kuvaus ja leiripaikka

Lapsi-vanhempi -leirejä on järjestetty Pelastakaa Lapset ry:n Keski-Suomen aluetuomiston alueella Läheltä tueksi-hankkeen aikana. Leirien tavoitteena on tukea lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Ammatillisesti ohjatun toiminnan avulla lapset ja vanhemmat oppivat yhdessä toimimista Lapsi-vanhempi -leirillä. Leireillä olevia perheitä yhdistää lapsiperheen arki ja vanhemmuus sekä kodin ulkopuolisen tuen tarve. (Pelastakaa Lapset ry, 2016.)

Leiriviikonloppujen paikkana toimi Keski-Suomen alueella sijaitseva tila. Tässä työssä käytettiin nimitystä ”Maatila”. Maatilan toiminnasta vastaa yrittäjäpariskunta. Perheen isällä on sosiaalialan koulutus ja yli 20 vuoden työkokemus nuorisokotityöskentelystä. Perheen äidillä on nuorisotyönohjaaja- sekä eräopaskoulutus. Lisäksi hänellä on ohjaajakoulutus sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Perheeseen kuuluu kaksi lasta, jotka osallistuivat osittain leiriviikonloppujen ohjelmaan. Perheellä on kansainvälistä taustaa, mikä toi hieman erityisyyttä vuorovaikutukseen. Maatilalla on hevosia, koira, kissoja ja kanoja. Se sijaitsee rauhallisella ja syrjäisellä paikalla järven rannalla. Molemmat tutkimuksen tekijöistä olivat tehneet työharjoittelua Maatilalla, joten leiriviikonloppujen toiminta ja ympäristö, jossa toiminta tapahtui, olivat tutkimuksen tekijöille tuttuja. Se auttoi hahmottamaan paremmin leiriviikonloppujen toimintaa, sekä analysoimaan tutkimuksen kyselylomakkeen vastauksia.

Leiriviikonloppujen päiväohjelma oli rakennettu päivittäisten rutiinien ympärille, ja ohjelma noudatti samankaltaista kaavaa jokaisena viikonloppuna. Päivään kuului viisi ateriaa; aamupala, lounas, päiväkahvi, päivällinen sekä iltapala. Ruokailut tapahtuivat yhdessä, ja niiden yhteydessä keskusteltiin päivän kuulumisista. Ruokailujen välille rakennettu aika koostui ohjatusta toiminnasta maatalan töiden ja hevosten parissa. Leirille osallistuminen ei vaatinut aikaisempaa kokemusta hevosista, mutta osalla osallistujista oli aiempaa kokemusta hevosista. Päivisin oli myös hieman vapaata aikaa, ja perheillä oli mahdollisuus käyttää se haluamallaan tavalla. Majoitustilojen puolella ei ollut televisiota, eikä tietokonetta käytettävissä. Iltaisin oli mahdollisuus saunomiseen.

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Tutkimuksen tavoitteet, tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmät

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää osallistujien ajatuksia Lapsi-vanhempi-leireistä Green Care-painotteisen toiminnan näkökulmasta. Tutkimuksen toisena tavoitteena oli tuottaa tietoa Pelastakaa Lapset ry:lle vanhempien ja lasten toiveista, ja kehittämisideoista leiritoimintaa ajatellen, jotta toiminta voidaan juurruttaa yhdeksi Pelastakaa Lapset ry:n alueelliseksi toiminnaksi.

Tutkimuskysymyksinä olivat:

- Miten perheet kuvaavat maaseutu ympäristön, luonnon ja eläinten parissa olemisen vaikuttaneen lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen?
- Miten perheet kuvaavat yhdessä toimimisen vaikuttaneen lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen, ja miten se näkyy arjessa?

- Miten perheet kuvailevat leirien aikana saamiaan vertaiskokemuksia?

Tutkimuksessa käytettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Vilka (2005, 97) sanoo tutkimusmenetelmän tavoitteena olevan tuoda esiin ihmisten omakohtaiset kuvaukset heidän kokemastaan todellisuudesta.

Laadullinen tutkimus ei ole vain yksi tapa tutkia asioita, vaan se pitää sisällään useita eri lähestymistapoja, sekä analyysi- ja aineistonkeruutapoja. Laadullinen tutkimus ei siten perustu pelkkään teorialähteisyyteen, vaan aihetta tutkitaan myös joillakin tutkimusmenetelmällä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2009, 4-5.)

5.2 Aineiston kerääminen

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomakkeita. (Liite 1 ja 2). Uusitalo (1991, 79) sanoo laadullisen tutkimuksen aineiston sisältävän hyvin usein kirjoitettua tutkimusmateriaalia. Haastavaksi kyselylomakkeen tekemisen tekee se, että sen tulee olla selkeä, ytimekäs ja kysymysten ymmärrettäviä, mutta myös kiinnostavia ja tarkkoja (KvantiMOTV, 2010).

Kyselylomakkeet tehtiin esittämällä pääsääntöisesti avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden ilmaista itseään omin sanoin (Hirsjärvi ym. 2009, 201). Toisaalta avoimissa kysymyksissä on myös vaarana, että vastaukset eivät riitä antamaan kattavia tutkimustuloksia (KvantiMOTV, 2010). Tässä tutkimuksessa kysymysten määrä pyrittiin pitämään kohtuullisena, mutta kuitenkin sellaisena, että saatiin riittävästi tutkimusmateriaalia.

Kyselylomakkeet tulee laatia tarkasti, koska sillä on merkitystä tutkimuksen lopputulokseen (KvantiMOTV, 2010). Tutkimuskysymykset sekä kyselylomakkeet laadittiin yhteistyössä Pelastakaa Lapset ry:n Läheltä tueksi -hankkeen työntekijöiden kanssa.

Kyselylomakkeiden koekysely on tärkeää tutkimuksen onnistumisen kannalta. (Kanti-MOTV, 2010). Ennen varsinaista tutkimusta pilotoimme kyselylomakkeet kohderyhmällä, johon kuului aikuisia ja eri-ikäisiä lapsia. Pilotoinnin pohjalta saadun palautteen myötä tehtiin vielä muutamia korjauksia kyselylomakkeiden rakenteeseen ja kysymysten asetteluun.

Leiriviikonloppuihin osallistuvat vanhemmat olivat saaneet jo etukäteen tiedon Lähteltä tueksi-hankkeen työntekijöiltä kirjeen muodossa leiriviikonloppujen aikana toteutettavasta tutkimuksesta. Tutkimuslupa haettiin Pelastakaa Lapset ry:ltä. Kyselytutkimus suoritettiin informoituna kyselynä, jolloin tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti paikan päällä kohderyhmälle (Hirsjärvi ym. 2009, 196). Tutkimuksen tekijät osallistuivat ensimmäisen leiriviikonlopun aloitukseen ja viimeisen leiriviikonlopun lopetukseen, jossa käytiin läpi vielä tutkimuksen tarkoitus.

Perheiden kokoonpanot vaihtelivat ydinperheistä yksinhuoltajiin ja uusperheisiin. Lapsi-vanhempi -leireihin osallistui neljä perhettä, ja yksi lapsi perhettä kohden. Osalla lapsista oli sisaruksia, ja osa oli perheen ainoita lapsia. Lapset olivat iältään alakouluikäisiä. Kaikki perheet osallistuivat tutkimukseen. Lapsille ja vanhemmille oli omat kyselylomakkeet, jotka täytettiin ensimmäisenä ja viimeisenä leiriviikonloppuna. Vanhemmat ja lapset täyttivät lomakkeet omissa tiloissaan, jolloin varmistettiin lasten omien näkemysten esiin tuominen ilman vanhempien mahdollisuutta vaikuttaa asiaan. Vanhemmat saivat vastausrauhan, sillä tutkimuksen tekijät olivat lasten kanssa siihen saakka, kunnes vanhemmat olivat saaneet vastattua.

Tutkimukseen osallistui yhteensä kuusi vanhempaa ja neljä lasta. Tuloksissa eri vastaajia on kuvattu seuraavasti: vanhempi 1, vanhempi 2, lapsi 1, lapsi 2, ja niin edelleen. Vanhempi 1 ja lapsi 1 eivät ole samaa perhettä, vaan ne on sattumanvaraisesti luokiteltu.

Ensimmäiseen kyselylomakkeeseen vastasi neljä vanhempaa ja neljä lasta. Lapsi-vanhempi -leirille osallistuva vanhempi vaihtui kesken tutkimuksen kahdessa perheessä. Kaksi kyselylomaketta annettiin mukaan vietäväksi perheen toiselle vanhemmalle, ja mukaan annettiin vastauskuori. Näin ollen toiseen kyselylomakkeeseen vastasi 5 vanhempaa, ja neljä lasta. Toinen ensimmäiselle leiriviikonlopulle osallistunut vanhempi jätti vastaamatta.

Ensimmäisen kyselylomakkeen avulla selvitettiin osallistujien odotuksia ja tavoitteita leirien suhteen, heidän suhdettaan luontoon ja eläimiin, perheen arkea, lapsen ja vanhemman suhdetta, sekä vanhempien saamaa vertaistukea arjessa. Toisen kyselylomakkeen avulla selvitettiin, miten odotukset olivat toteutuneet, ja olivatko Green Care -painotteiset leirit tukeneet lapsen ja vanhemman välistä suhdetta. Kysymykset jäljittivät ensimmäisen kyselylomakkeen runkoa.

5.3 Aineiston analyysi

Kauppinen-Saaranen ja Puusniekka (2009, 73-74) kuvaavat aineiston analyysivaiheen olevan tutkijalle haastava ja mielenkiintoinen vaihe, sillä sen tekemiseen ei ole olemassa valmiita tarkkoja ohjeita. Analyysin tekemiseen on olemassa monia erilaisia menetelmiä. Tärkeää on, että tutkija osaa valita sellaisen analyysitavan, joka parhaiten vastaa tutkimusongelmaan. Analyysin tarkoitus on kuvata aineiston sisältö sanallisesti käyden vuoropuhelua teorian ja oman ajattelun kanssa. (Mts. 73-74.)

Tässä työssä aineisto analysoitiin teemoittelun kautta. Aineistolähtöisestä materiaalista voidaan muodostaa teemoja, kun etsitään vastauksista eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia. Teemoittelua voidaan käyttää myös teorialähtöisesti, jolloin teemat muodostuvat jo olemassa olevasta teoriasta tai viitekehystä. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006.) Kyselylomakkeiden vastaukset jaettiin teorialähtöisesti teemoihin, jotka rakennettiin osittain Green Care -ideologian ympärille. Ne koostuivat viidestä

eri teemasta, jotka jaoteltiin tutkittavien odotuksiin leirien suhteen, eläinten ja luonnon merkitykseen hyvinvoinnille, arkeen kotona, lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen sekä vanhempien vertaistukeen.

Tutkimuksessa kyselylomakkeet purettiin litteroimalla, eli kirjoittamalla ne puhtaaksi (Saaranen-Kauppinen ym. 2006). Aineiston litteroinnista ei ole olemassa tarkkoja ohjeita, tärkeintä on tietää, millaista analyysia ollaan tekemässä (Hirsjärvi, 2009, 222). Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä seitsemän sivua.

Litteroinnin jälkeen kyselylomakkeiden vastaukset ryhmiteltiin teemoittain (Saaranen-Kauppinen ym. 2009, 105). Tällöin aineisto oli paremmin luettavissa, ja tekstistä pystyttiin etsimään yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) sanookin, että teemoittelu tapahtuu etsimällä vastauksista kohdat, joissa puhutaan kyseessä olevasta teemasta. Tässä tutkimuksessa teemoittelua toteutettiin siten, että tekstit, jotka voitiin yhdistää esimerkiksi vertaistukeen, laitettiin vertaistuki teeman alle. Esimerkki: ”Oli mukava viettää aikaa muiden kanssa” tai ”Mukava keskustella muiden vanhempien kanssa”. Joissain kohdin tekstiä voitiin yhdistää kahden teeman alle. Kuten ”Odotan muiden aikuisten seuraa”, joka teemoiteltiin sekä odotuksiin että vertaistukeen. Kyselylomakkeissa kysymykset jaettiin jo valmiiksi teemoihin, joten se nopeutti teemoittelun tekemistä.

Litteroidusta aineistosta etsittiin tutkimuksen kannalta tärkeimmät ja merkittävimmät asiat. Tässä työssä teemojen sisältöjä kuvailtiin suorina lainauksina eli sitaateina (Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, N.d).

5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusta tehdessä, tutkija joutuu miettimään, miten hankkii tietoa, ja miten säilyttää objektiivisen tutkimusotteen. Vaarana voi olla, että tutkija ohjaa liikaa omalla toiminnallaan, ja pyrkii vaikuttamaan omilla ajatuksillaan tutkittaviin. Tutkijan onkin

syytä perehtyä tutkimuseettisiin periaatteisiin. Sanotaan, että tutkijan täytyy tutkimuksenteossa noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, jotta tutkimus on eettisesti hyvä. (Hirsjärvi ym. 2009, 23-27.)

Näitä tutkimuseettisiä käytäntöjä ovat esimerkiksi anonymiteettiin liittyvät asiat, raportissa ilmenevä analyysin teon tarkka kuvaus, kattava tieto tutkimukseen osallistujille tutkimuksesta, sekä hyvä peruste tutkimuksen teolle (Saaranen -Kauppinen ym. 2009, 22-23).

Molemmat tutkimuksen tekijöistä ovat kiinnostuneita Green Care -menetelmien käytöstä sosiaalialalla. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta tutkimuksen tekijöiden on hyvä tiedostaa omat mielenkiinnon kohteet, jotta ne eivät ohjaa vastausten analysointia. Tutkimuksen luotettavuutta ajatellen päädyttiin lainaamaan tekstiä litteroidusta materiaalista, sekä tuomaan ilmi mahdollisimman erilaisia perheiden kuvamia ajatuksia.

Kyselylomakkeen vastaukset on esitetty tuomalla esiin lasten ja vanhempien oma ääni. Tutkimuksessa on useassa kohdassa kirjoitettu puhtaaksi kaikkien osallistuneiden vastauksia, jolloin niissä näkyy jokaisen vastanneen oma mielipide. Näin ollen lukijalle hahmottuu, mihin johtopäätökset perustuvat. Suorat lainaukset valittiin huolehtien siitä, että tutkittavien anonymiteetti säilyi. Jos sitaateissa ilmeni jotain henkilökohtaisia tietoja, niitä muutettiin hieman. Esimerkki "poikani kanssa en jaksais leikkiä", jolloin se muutettiin "lapseni kanssa en jaksais leikkiä". Suorien lainausten ajateltiin antavan tekstille myös elävyyttä.

Osa kyselylomakkeen vastauksista oli lyhyitä, joten niistä oli haastava tehdä laajempaa analyysia. Myös suhteellisen pieni vastaajamäärä oli huomioitava, kun mietittiin tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimustulokset analysoitiin kuitenkin mahdollisimman tarkasti, ja kohdissa, joissa suurin osa vastauksista oli samankaltaisia, voitiin tehdä melko luotettavia johtopäätöksiä.

Tutkimuksen validiteettiin vaikuttaa se, miten tutkimukseen vastaajat ovat ymmärtäneet tutkijan esittämät kysymykset. Tutkijan on otettava tämä huomioon analysoidessaan tuloksia. Tutkimuksessa, jossa tutkimuksen kuvaus, tutkimukseen liittyvät selitykset ja tulokset ovat toisiinsa sopivia, voidaan todeta, että validius on toteutunut. (Hirsjärvi ym. 2007, 226-227.) Tässä tutkimuksessa päädyttiin esittämään avoimia ja puoliavoimia kysymyksiä, jotta oli mahdollisuus saada esiin perheiden erilaiset ajatukset. Kyselylomakkeen pilotoinnilla pyrittiin saamaan kysymyksistä mahdollisimman selkeitä ja helposti ymmärrettäviä.

Tutkittavilla tulee olla tarpeellinen tieto tutkimuksen taustoista ja tarkoituksesta, sekä siitä, mihin tutkimuksesta saatavaa tietoa tullaan käyttämään (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 67). Ennen kyselylomakkeiden jakamista tutkimukseen osallistuville kerrottiin tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät. Tutkittaville kerrottiin, miten aineistoa tullaan käsittelemään, säilyttämään ja hävittämään. Tutkittaville kerrottiin mahdollisuudesta osallistua tai kieltäytyä tutkimuksesta, ja samalla tutkittavat saivat esittää kysymyksiä. Esiin tuotiin myös vaitiolovelvollisuuden ja anonymiteetin suojaamisen liittyvät asiat. Kyselylomakkeissa ei kysytty tutkimukseen osallistujien taustatietoja, muuten kuin perheiden kokoonpanosta.

Tutkimuksen eettisyyttä mietittäessä lapset nousevat erityiseen asemaan. Tutkijan tulee lasten kohdalla saada tutkimusluvat vanhemmilta. Suomen lainsäädäntö ei yksiselitteisesti kerro, miten tutkimuslupa tulee lapsien kohdalla hoitaa. Lähtökohtaisesti ajatellaan, että oikeus tutkimuslupa on huoltajilla, kun kyseessä on alle 18-vuotias henkilö. Ei kuitenkaan riitä, että lupa saadaan pelkästään huoltajilta, vaan lapsen oma suostumus osallistumisestaan tutkimukseen täytyy myös saada. (Nurmenniemi, 2010, 13.)

Vanhemmat antoivat luvan lasten osallistumisesta tutkimukseen. Samoin lapsilta kysyttiin oma mielipide asiasta. Lasten kohdalla mietittiin tarkasti kysymysten asettelu. Osa kysymyksistä oli avoimia, mutta lasten nuoren iän vuoksi päädyttiin suurimmaksi

osaksi esittämään suoria kysymyksiä. Näin ollen lasten oli helpompi vastata kysymyksiin. Erityisen tarkasti pohdittiin, miten lapsilta kysytään suhdetta vanhempaan. Tässä työssä suhdetta vanhempaan kartoitettiin esimerkiksi kysymällä lapsen ja vanhemman yhteisestä ajanvietosta ja mikä lapsen mielestä leirillä oli kivointa vanhemman kanssa.

Tutkimuksessa tulee myös varmistaa, ettei lapsille koidu tutkimuksesta haittaa, eikä tutkimuksessa esille tulevia asioita saa julkaista niin, että niistä voisi saada selville vastaajien henkilöllisyydet. (Lagström yms. 2010, 75.) Myös lasten kohdalla on noudatettu samoja eettisiä periaatteita kuin aikuistenkin. Lapsille ilmaistiin esimerkiksi oikeus kieltäytyä tutkimuksesta ja painotettiin, että vain tutkimuksen tekijät lukevat vastaukset.

6 “Iloista yhteistä aikaa lapsen kanssa, ulkoilua ja eläinten hoitoa ja muiden aikuisten seuraa”

Tässä osuudessa kuvaillaan perheiden ajatuksia Lapsi-vanhempi -leireistä. Lisäksi kuvataan, miten perheet ajattelevat Green Care -painotteisen toiminnan vaikuttaneen lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen. Osio koostuu viidestä teemasta, joiden sisältöä kuvailtiin kyselylomakkeiden vastauksilla. Jokaisessa kappaleessa käsitellään ensin perheiden ajatuksia ennen leirejä, ja sen jälkeen ajatuksia leirien jälkeen.

6.1 ”Hyvä irtiotto arjesta kahdestaan lapsen kanssa”

Ensimmäisessä kyselylomakkeessa selvitettiin perheiden odotuksia ja tunnelmia Lapsi-vanhempi -leirien suhteen. Kyselylomakkeiden vastauksista nousi esiin perheiden positiiviset odotukset sekä avoin suhtautuminen leireihin. Vanhemmat odottivat,

että pääsevät työskentelemään ulkona eläinten parissa ja viettämään aikaa yhdessä lapsensa kanssa.

Vanhempien odotukset leirien suhteen olivat yhteneväisiä, ja tärkeimmäksi heillä nousi esiin halu yhteiseen ajanviettoon lapsensa kanssa. Osassa perheistä lapsia oli useampi, jolloin yhteinen aika yhden lapsen kanssa koettiin tarpeelliseksi. Odotuksista nousi esiin myös toive terveellisestä ruuasta, sekä toisten vanhempien seurasta. Myös lapset suhtautuivat leireihin positiivisin ja odottavin mielin.

“Että saadaan hoitaa eläimiä ja syödä terveellisesti, kokea luonto lähemmin. Lapseni saa luoda yhteyksiä eläinten kanssa. (Eläimet on terapeuttisia.)” (Vanhempi 2)

Tutkimuksen toisessa kyselylomakkeessa selvitettiin, miten odotukset olivat toteutuneet. Vastauksissa ilmeni, että leirit koettiin erittäin mukaviksi sekä lasten, että vanhempien osalta. Tähän voi vaikuttaa se, että myös odotukset olivat lähtökohtaisesti myönteisiä. Toisaalta myös irtiotto arjesta voidaan kokea myönteisenä, jolloin arjen rutiinit ja ajankäytön haasteet väistyvät sivummalle.

“Kaikki oli kivaa!” (Lapsi 3)

Salonen (2005, 67) sanookin, että arjesta irrottautuminen voidaan nähdä arjen kii-reistä ja vaatimuksista, sekä totutuista rooleista irrottautumisena. Paikanvaihdos voi parhaimmillaan tarjota positiivisia ja erilaisia kokemuksia tavalliseen arkeen verrattuna. (Mts. 67.) Myös Miettinen ja Rotkirch (2012, 118) kertovat Lapsiperheiden ajankäyttö 2000 -luvulla tutkimuksessaan, että osa vanhemmista koki lyhyetkin reiset ja arjesta irtaantumiset yhtenä tärkeimpänä ajankäytön muotona perheen kesken. Tässä tutkimuksessa vanhemmat kuvailevat samanlaisia ajatuksia kuin Miettisen ja Rotkirchin (2012) tutkimuksessa ilmeni.

“..Hyviltä ja mielenkiintoisilta. Mahtava tilaisuus. ...Olemista lasten kanssa ja yhteisiä “projekteja”.” (Vanhempi 1)

“Kivalta, voimaannuttavalta.” (Vanhempi 2)

“Tosi mukavaa vaihtelua arkeen. Tulisin uudestaan lapsen kanssa.” (Vanhempi 4)

Ne vanhemmat, jotka osallistuivat kaikkiin leiriviikonloppuihin, osasivat kuvailla paremmin ajatuksiaan leiristä. Vanhempien osalta vastauksissa näkyi positiivisina asioina leirin hyvin järjestetty ohjelma, lapsen kanssa yhdessä tekeminen, ruoka ja eläinten hoito. Vanhemmilta kysyttiin myös, olisiko jotain voinut tehdä toisin tai mitä olisi kaivannut. Yksi vanhemmista toivoi vielä enemmän kahdenkeskistä tekemistä lapsensa kanssa, joka on tärkeä huomio, kun suunnitellaan samankaltaista tukitoimintaa. Yksi toivoi joustavampaa heräämisaikaa, ja yksi rauhallisempaa iltaa, jotta olisi voinut rauhoittua itsekseen tai lapsensa kanssa. Osa kertoi, ettei ollut mitään, mitä olisi kaivannut lisää.

Kuvailut käytännön tekemiseen liittyen olivat pääsääntöisesti erittäin positiivisia. Tämä kertoo siitä, että leirien sisältö oltiin suunniteltu hyvin, ja sen runko oli toimiva. Vanhempien vastausten pohjalta voidaan todeta, että jatkossa leirit on hyvä rakentaa saman kaavan mukaan, mutta lapsen ja vanhemman kahden kesken kohdennettua tekemistä voi olla tarpeellista lisätä.

6.2 “Aktiivista ja ohjattua puuhastelua rennossa ilmapiirissä”

Luonnon ja eläinten avulla voidaan vahvistaa vanhempien itsetuntemusta, edesauttaa uudenlaisten voimavarojen löytymistä, sekä luoda myönteisiä kokemuksia lapselle ja vanhemmalle. (Pelastakaa Lapset ry, 2016.)

Green Care -toiminnan yksi kolmesta peruselementistä on luonto ja eläimet. Yli-Viikarin ja muiden (2009) mukaan Kellert ja Wilson (2003) kertovat Biofiilia-teoriaan pohjautuen, että ihmisellä on nykyäänkin vahva halu olla tekemisissä luonnon ja eläinten parissa, joka johtuu sisäsyntyisestä tarpeestamme. Tämä tarve näyttäytyy esimerkiksi lemmikkieläinten määrän jatkuvana kasvuna, vapaa-ajan harrastuksina luonnossa, sekä puutarhaharrastusten suosiona. Voidaan ajatella, että nyky-yhteiskunnassa ihminen on alkanut osittain etääntymään luonnosta, mutta yhteys luontoon ei ole kuitenkaan kadonnut. (Yli-Viikari ym, 2009, 18-19.)

Ensimmäisessä kyselylomakkeessa selvitettiin, mitä luonto ja eläimet merkitsevät perheille. Vanhemmat kuvailivat luonnon ja eläinten merkityksen tärkeäksi. Osalle luonto ja eläimet kuuluivat arkeen, ja ne olivat osa arkirutiinia. Myös kaikki lapset vastasivat myönteisesti kysymykseen, onko luonto ja eläimet tärkeitä. Lasten vastauksista voitiin myös päätellä, että suurin osa viettää melko paljon aikaa ulkona.

“On tosi.” (Lapsi 2)

Eläimillä on tutkitusti monenlaisia positiivisia vaikutuksia hyvinvointiimme (Yli-Viikari, 2011, 5). Myös tässä tutkimuksessa esiin nousi erittäin merkittäväksi tekijäksi eläinten ja luonnon merkitys perheiden hyvinvoinnille. Ensimmäisessä kyselylomakkeessa vanhemmilta kysyttiin, onko luonnolla ja eläimillä vaikutuksia perheen hyvinvointiin. Perheet, joilla oli lemmikkejä, kuvaavat niiden merkityksen hyvinvoinnille suuremaksi kuin ne perheet, joilla ei lemmikkejä ollut. Myös luonnon hyvinvointivaikutusta pidettiin suurempana perheissä, jotka viettivät enemmän aikaa luonnossa. Tämä voi kertoa siitä, että mitä enemmän saa positiivisia kokemuksia luonnosta ja eläimistä, sitä tärkeämpänä tekijänä niitä pidetään hyvinvoinnin kannalta.

“Rauhallinen ympäristö, luonto ja eläimet tekevät olon rauhalliseksi.” (Vanhempi 3)

Luonnossa olemisen on tutkittu lisäävän fyysistä sekä psyykkistä hyvinvointia. Luontoympäristö parantaa mielenterveyttä ja lisää osallisuutta, sekä parantaa sosiaalista kanssakäymistä. (Luonnon hyvinvointivaikutusten taloudellinen merkitys, 2013, 13.) Vanhempien vastauksissa näkyy yhteys aiempiin tutkimuksiin koskien luonnon hyvinvointivaikutuksia. Suurin osa vanhemmista nosti esiin myös luonnon rauhoittavan vaikutuksen. Luonnossa olemisen onkin tutkittu vähentävän stressiä, sekä laskevan verenpainetta ja lihasjännitystä (Soini, K, 2014, 53; Luonnon hyvinvointivaikutusten taloudellinen merkitys, 2013, 13).

“Kaikkea. Luonto ja eläimet rauhoittavat, antavat energiaa ja opettavat itsetuntemusta.” (Vanhempi 2)

“Kyllä on, ne ovat asioita, mitkä eivät tuomitse, antavat paljon, lohduttavat ym.”
(Vanhempi 4)

Kuitenkin myös yksi vanhemmista pohti, että tärkeämpää hyvinvoinnille oli yhdessä vietetty aika lapsen kanssa.

“Ehkä enemmän yhdessäololla oli merkitystä kuin luonnolla tai eläimillä. Luonto ja eläimet tekivät kuitenkin hyvän raamin viikonlopulle.” (Vanhempi 3)

Edellä mainitussa vanhemman kommentissa tiivistyy hyvin Lapsi-vanhempi -leirin idea. Leirit on rakennettu Green Care -ideologian ympärille, jossa luonto ja eläimet toimivat apuna myönteisille elämyksille. Ne eivät kuitenkaan ole itseisarvo, vaan tehtävänä on toimia tukena lapsen ja vanhemman suhteen vahvistamisessa.

Green Care -toiminnassa luonto toimii tapahtumapaikkana, sillä luonto antaa mahdollisuuden virkistymiseen (MTT, THL & Lapin AMK, 2014, 9). Leiriympäristö sijaitsi maalla, joten tekeminen rakentui luonnollisesti maatalan töiden ympärille. Toisessa kyselylomakkeessa monet vanhemmista kertoivat leirillä luonnon ja eläinten hyödyntämisen tärkeäksi osaksi leiriä. Myös kuvailut eläinten ja luonnon hyödyntämisestä kuvailtiin toimiviksi ja luonnollisiksi menetelmiksi. Osa vanhemmista kertoi myös saaneensa leiriltä uusia ideoita kotona lapsensa kanssa toimimiseen.

“Lisätään metsäretkiä.” (Vanhempi 2)

“Itselläni on masennusta ollut niin omasta mielestä ainakin on auttanut henkisesti.”

(Vanhempi 5)

“Olen todennut, että haluaisin vielä enemmän olla tekemisissä luonnon ja eläinten kanssa.” (Vanhempi 3)

Leirien yhtenä toimintamuotona käytettiin sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Sen tarkoituksena on hyvinvoinnin lisääminen, sosiaalisen kasvun tukeminen sekä syrjäytymisen ehkäisy. Keskeistä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on toiminnallisuus, vuorovaikutus talliyhteisön ja eläimen kanssa, sekä osallisuuden tunteen vahvistaminen. Toiminta pohjautuu yksilön kokemukseen, ja siitä syntyviin oivalluksiin ja oppimiskokemuksiin. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, 2015.)

Toisessa kyselylomakkeessa osa vanhemmista nosti erityisesti esiin hevosten parissa toimimisen yhdessä lapsensa kanssa olleen mukavaa. Vaikka osalle vanhemmista hevosten kanssa toimiminen oli uutta, sen kuvailtiin pääasiassa olevan kuitenkin helppoa ja mielenkiintoista. Suurimmassa osassa lasten vastauksia nousi myös useassa kohtaan esiin hevosten kanssa oleminen ja sen mukavuus. Kaikki lapset myös kuvailivat hevosten parissa toimimisen yhdessä vanhemman kanssa olevan “kivaa”.

“Hevosten kanssa oleminen.” (Lapsi 3)

Tolvanen ja Jääskeläinen (2016, 28-29) kertovat Marr ym. (2000) tekemästä tutkimuksesta, jossa tutkittiin eläinavusteisen toiminnan lisäävän ja parantavan osallistujien keskinäistä vuorovaikutusta sekä toisten huomioimista. Marrin ym. tutkimuksen perusteella voidaan ajatella myös Lapsi-vanhempi -leirin luonto- ja eläinavusteisten menetelmien auttaneen lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vahvistamisessa. Kun vuorovaikutus tapahtuu luonnossa tai eläinten parissa, voi lapsen ja vanhemman olla helpompaa kommunikoida keskenään. Molemmat voivat olla luonnon ja eläinten parissa rennompia ja välittömämpiä, mikä luo positiivisempaa ilmapiiriä ja myönteisiä elämyksiä.

“Oli lapsen kanssa yhteistä kiinnostavaa tekemistä. Hyvä keino lähestyä lapsen kanssa yhdessä hoiti eläimiä.” (Vanhempi 4)

“Saanut tehdä lapsen kanssa yhdessä.” (Vanhempi 3)

Vanhempien kuvailut luonnon ja eläinten käytöstä hyvinvoinnin tukemisessa ja lapsen kanssa olemisesta olivat osittain samanlaisia kuin Birdin (2007, 13) tutkimuksessa, jossa kerrottiin asiakasryhmien myönteisistä kuntoutuskokemuksista, kun luontoa käytettiin apuna.

6.3 “Yhdessäolo on arvokkainta mitä lapselle voi antaa”

Miettinen ja Rotkirch (2012, 113-117) kertovat tutkimuksessaan vanhemmilla olevan nykyään enemmän aikaa lastenhoitoon kuin aiemmin. Siitä huolimatta vanhemmat

toivovat vielä enemmän mahdollisuuksia viettää aikaa lastensa kanssa. Tutkimuksessa kerrotaan, että suomalaisten arvot perhettä kohtaan ovat kasvaneet, ja äitien ja isien lasten kanssa vietetyssä ajassa ei ole enää niin suurta eroa. Yhdessä vietetty aika koostuu ulkoilusta, yhteisistä kodin ulkopuolisista retkistä ja kotona olost. Ulkona oleminen ja liikunta olivat keskeisiä osia yhteisestä ajanvietosta. (Mts. 113-117.)

Ensimmäisessä kyselylomakkeessa kysyttiin, mitä vanhemmat tekevät kotona yhdessä lapsensa kanssa. Vanhemmat kuvailivat yhteisen tekemisen arjessa koostuvan pitkälti normaaleista arkipuuhist. Vanhemmat kuvailivat useita eri asioita, joista yhteinen tekeminen koostuu, kuten pelaamisesta, tv:n katsomisesta, ruuanlaitosta ja marjastamisesta. Lasten näkökulmassa esiintyi hieman eri asioita koskien yhdessä tekemistä. Yksi lapsista sanoi, ettei tee juuri mitään vanhempansa kanssa, ja muut mainitsivat vain yhden asian. Yhdessä tekemisestä lapset eivät maininneet samoja arkipäivän asioita kuin aikuiset. Lapset kertoivat leikkivänsä, pelaavan jalkapalloa ja hoitavansa hevosia yhdessä vanhemman kanssa.

“Elämme arkea yhdessä, olemme melko tiiviisti yhdessä. Tykätään leipoa, askarrella mm. jos vain saisi aikaiseksi. Ratsastuksen aloittaminen olisi ihanaa yhdessä.” (Vanhempi 1)

“Emme kauheasti mitään.” (Lapsi 3)

Ensimmäisessä kyselylomakkeessa nousi vahvasti kuitenkin esiin vanhempien halu viettää enemmän aikaa yhdessä lapsensa kanssa, mikä ilmeni myös Miettisen ja Rotkirchin tutkimuksesta (2012). Vanhemmat kuvailivat yhteisen tekemisen puutteen olevan este yhdessä vietetylle ajalle lapsensa kanssa. Vain yhden vanhemman vastauksissa nousi esiin, että perheen arjen pyörittäminen vie paljon aikaa. Miettinen ja Rotkirch (2012, 128) kertovat myös tutkimuksessaan, että vanhempien tunne kiireestä on viime vuosina vähentynyt.

“Luonnossa oleminen kiinnostaisi, mutta ison perheen hoitaminen vie paljon aikaa. Lapsia on hankala saada luontoon.” (Vanhempi 3)

Lammi-Taskula ja Bardy (2009, 60) kertovat tutkimuksessaan, että melkein puolet vanhemmista kokee huolta omasta jaksamisestaan vanhempana. Tässä tutkimuksessa neljästä vanhemmasta yksi kertoi olevansa huolissaan omasta jaksamisestaan, joka tukee Lammi-Taskulan ja Bardyn tutkimusta.

“Pelkään, että uupumukseni vie meitä kauemmaksi toisistamme, kun en kykene olemaan läsnä niin paljon ja puuhata.” (Vanhempi 1)

Ensimmäisessä kyselylomakkeessa vanhemmilta kysyttiin, mihin asioihin perheen arjessa toivottiin muutosta. Yksi vanhemmista toivoi lapsen haastavaan käytökseen muutosta, yksi enemmän yhteistä aikaa perheen kanssa olemiseen, ja yksi toivoi muutosta perheen ilmapiirin parantumiseen ja omaan jaksamiseen. Yksi vanhemmista ei vastannut mitään. Vastaukset erosivat toisistaan, mikä kertoo perheiden erilaisista elämäntilanteista ja haasteista arjessa.

“Lapsen käytös on aggressiivista ja siihen haluaisimme muutoksen.” (Vanhempi 1)

Tutkimuksen toisessa kyselylomakkeessa selvitettiin, olivatko leirit vaikuttaneet perheiden arkeen kotona. Vastauksissa osa vanhemmista kuvaili, etteivät leirit oleellisesti vaikuttaneet perheen arkeen. Osa kertoi, ettei vielä osaa sanoa ja yksi sanoi, etteivät leirit vaikuttaneet arkeen kotona.

“Arkeen ei -ainakaan suoranaisesti- leirillä ei ole vaikutusta. Tai tietysti kokemukset tiiviistä yhdessä olostä vaikuttaa.” (Vanhempi 3)

Lähes kaikki vanhemmat kuitenkin toivoivat, että leirien aikana tapahtunut yhdessä tekeminen ja ulkoilu voisivat jatkua myös kotona. Yksi vanhemmista kuitenkin kertoi, että toimii nyt kotona eri tavoin lapsensa kanssa. Kun huomioidaan vastanneiden vanhempien määrä, tämä huomio on oleellinen.

“En ainakaan ole niin äkkipikainen hänen kanssaan.” (Vanhempi 5)

“Voimia ja luottamusta arkeen antaa tämä kokemus.” (Vanhempi 2)

Hyvässä vuorovaikutussuhteessa ja turvallisessa kiintymyssuhteessa vanhempi kykenee osoittamaan lapselleen hellyyttä, sekä jakamaan lapsensa kanssa hymyjä ja katsekontakteja. Vanhemmalla on myös kyky vastaanottaa lapsensa pettymys ja mielihäpä. Hän ymmärtää lapsensa tarpeita ja kykenee vastaamaan niihin. (Hakulinen-Viitanen, T., Kaikkonen, R., Koponen, P., Koskinen, S., Laatikainen, T., Leinonen, A., Mäki, P., Sippola, R., Vartiainen, E., 2010, 27.)

Toisessa kyselylomakkeessa lapsilta kysyttiin, onko yhteinen aika vanhemman kanssa lisääntynyt. Lähes kaikissa lasten vastauksissa nousi esiin, ettei yhteinen aika vanhemman kanssa ole lisääntynyt. Kuitenkin puolet lapsista kertoi, että he ovat tehneet vanhemman kanssa samoja asioita kotona kuin leirillä. Yhteiset tekemiset koskivat ulkoilua ja eläinten parissa puuhastelua. Vastaus voi kertoa, että yhdessä tekeminen ei ole varsinaisesti lisääntynyt, mutta se on muuttanut muotoaan.

6.4 “Kun vanhemmat voisivat hyvin, voisi koko perhe.”

Vanhemmuuteen vaikuttaa vanhempien myönteinen käsitys itsestään kasvattajina, sekä vanhemman terve itsetunto. Vanhempien parisuhteen ollessa toimiva, antaa se myös lapsille turvallisen kasvualustan. Vanhempien koulutustaso, luottamukselliset ihmissuhteet, sekä tieto-osaaminen ja taidot, toimivat voimavaroina vanhemmille, jotka siten vaikuttavat koko perheen hyvinvointiin. (Sosiaali ja terveysministeriön oppaita, 2004, 80-81.)

Vanhempien osoittamaa huolenpitoa ja lämpöä kasvatuksessa kutsutaan esimerkiksi lapsilähtöiseksi kasvatukseksi. Se tarkoittaa, että lapselle annetaan kiitosta ja häntä keuhetaan onnistumisesta. Lapsen mielipide ja tarpeet huomioidaan, eikä häntä hylätä tunnetasolla. On tutkittu, että lapsilähtöinen kasvatusta antaa lapselle terveen itsetunnon, auttaa menestymään kouluelämässä, sekä sulautumaan yhteiskuntaan. Lapsilähtöisen kasvatuksen edellytyksenä on vanhempien hyvinvointi. (Sosiaali ja terveysministeriön oppaita, 2004, 88-89.)

Ensimmäisessä kyselylomakkeessa vanhempien tuli arvioida tämän hetkistä suhdetta lapseensa. Pääasiassa vanhemmat kuvailivat suhteen olevan läheinen ja hyvä. Vastaukset erosivat kuitenkin toisistaan, mikä kertoo jokaisen suhteen yksilöllisistä piirteistä. Osa vanhemmista toi myös tässä osiossa ilmi yhteisen tekemisen puutteen lapsensa kanssa. Oli vaikeaa löytää mukavaa yhteistä tekemistä, ja saada lasta innostumaan.

“Aina ollut hyvä mutta toisaalta hankala, kun ollaan luonteelta niin samanlaisia. mutta taas toisaalta yhdistäviä tekijöitäkin on paljon.” (Vanhempi 4)

“Tietyllä tavalla ollaan samalla aaltopituudella ja ymmärrän lasta. Kotona on vaikea löytää yhteistä tekemistä, vaikka aikaa järjestyisikin.” (Vanhempi 3)

Lapsi-vanhempi -leirien tapahtumapaikkana oli maaseudun toimintaympäristö. Uudessa ympäristössä perheillä on mahdollisuus irrottautua totutuista, mahdollisesti kielteisistä arjen toiminta- ja käyttäytymismalleista. Leirien yhtenä tavoitteena on tukea lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Tarkoituksena on, että lapset saavat kokemuksen myönteisestä vuorovaikutuksesta ja onnistumisesta vanhempansa kanssa. Lapsi- vanhempi -leirien ohjelma on rakennettu vanhemman ja lapsen suhdetta ajatellen. (Pelastakaa Lapset ry, 2016.)

Osa vanhemmista toivoikin leirien parantavan lapsen ja vanhemman välistä suhdetta ja tuovan yhteisen tekemisen kotiinkin.

“Positiivisesti, tuoden yhteisen jutun meidän välillemme, jotta kiintymys lisääntyisi.”

(Vanhempi 1)

Lapsen ja vanhemman välinen varhainen vuorovaikutus on yksi tärkeimmistä lapsen kehitykseen vaikuttavista tekijöistä. (Kalland 2011, 210). Kiintymyssuhdeteorian perusajatuksena on, että lapselle kehittyy varhaislapsuudessa turvallinen tai turvaton kiintymyssuhde. Kiintymyssuhde vaikuttaa keskeisesti lapsen sosiaaliseen, kognitiiviseen sekä emotionaaliseen kehitykseen. (Rusanen, 2011, 57.)

Lapset eivät tuoneet esiin asioita, joiden haluaisi muuttuvan lapsen ja vanhemman välisessä suhteessa. Se voi kertoa, että lapset pitävät suhdetta vanhempaansa hyvänä tai eivät arvioi suhdetta yhtä kriittisesti kuin vanhemmat. Myös kysymys muutoksesta voi olla hankala ymmärtää, mikä täytyy ottaa huomioon.

“Tällä hetkellä välit on ihan hyvät, joten en halua.” (Lapsi 3)

Toisessa kyselylomakkeessa vanhemmilta kysyttiin, millainen suhde lapseen on nyt, ja muuttuiko jokin leirien myötä. Vanhempien vastauksista ilmeni, että lähes jokainen oli vastannut vain jälkimmäiseen kysymykseen. Osa vanhemmista kertoi, että lyhyellä aikavälillä on vaikea sanoa, muuttuiko jokin leirin myötä, ja osa sanoi, ettei muutosta tapahtunut. Yksi vanhemmista sanoi, että leirin myötä suhde lapseen on nyt hieman läheisempi. Lapsista yksi kertoi jonkin asian muuttuneen, mutta ei tarkemmin määritellyt minkä. Muut lapset sanoivat, ettei mikään muuttunut.

Tutkimustulos voi kertoa siitä, että toiminta oli liian lyhytkestoista vaikuttamaan pysyvämmiin suhteiden laatuun tai siitä, että arviointi heti leirin päätyttyä oli haastavaa perheille.

“Kyllä omasta mielestä vähän läheisempi” (Vanhempi 2)

“Mikään tuskin muuttui.” (Vanhempi 3)

Neljä viidestä vanhemmista koki kuitenkin ohjatun yhdessä tekemisen vaikuttaneen lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen positiivisesti. Yksi vanhemmista kuvaili ohjatun yhdessä tekemisen ja “ongelmista” selviytymisen lähentävän suhdetta lapsensa kanssa. Yksi kertoi oman itsevarmuuden lisääntyneen ohjatun tekemisen kautta. Yksi kuvaili ohjatun tekemisen antavan turvan ja luottamuksen tunteen lapsen kanssa tekemiseen. Yksi vanhemmista kertoi ohjatun tekemisen vaikuttaneen eniten lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen. Nämä huomioidut ovat tärkeitä ja kertovat, että vanhemmat tarvitsevat tukea ja ohjausta lastensa kanssa yhdessä toimimiseen. Vanhemmat myös kertoivat, että yhteistä tekemistä on vaikea keksiä, joten myös siihen vanhemmat tarvitsevat ideoita ja ohjausta. Maatilalla työntekijöiden ammattitaidolla on paljon merkitystä, kun suunnitellaan tukimuotoja perheille.

Soini ja muut (2011, 325-326) kuvaavatkin Green Care -toiminnassa olevan oleellista se, että ammattilaisella on riittävä osaaminen asiakkaiden tarpeisiin nähden. Ammatillaisen tulee noudattaa sosiaalialan eettisiä ohjeita, sillä hänellä on mahdollisuus vaikuttaa asiakkaan elämään. Ammatillisessa Green Care -toiminnassa työskentelyllä on selkeät tavoitteet, ja toiminnan tulee olla sisällöltään sellaista, että se vastaa asetettuihin tavoitteisiin. Tavoitteisiin pääseminen vaatii myös asiakkaan halua sitoutua toimintaan. (Mts. 325-326.) Tässä tutkimuksessa esiin nousi ammattilaisen rooli suureksi tekijäksi lapsen ja vanhemman välisen suhteen vahvistamisessa. Myös tämä tieto on tärkeä, kun suunnitellaan samankaltaista tukitoimintaa. Ammatilliselle se tuo myös vastuuta toiminnan ohjaamisesta.

Yle uutisoi (2016) vanhempien perhekoulusta, jossa tarkoituksena on vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Yhtenä ohjeena vanhemmille annettiin asioiden myönteiseksi kääntäminen ja lapsen kiittäminen, kun siihen tulee mahdollisuus. (Yle, 2016.) Toisessa kyselylomakkeessa vanhemmat toivat esiin positiivisia huomioita lapsesta, kun he toimivat yhdessä. Tämänkaltaiset huomiot voivat lisätä myönteistä kokemusta lapsesta, joka voi edesauttaa hyvän suhteen luomisessa.

“Kuinka reipas hän on, ja jaksaa ja osaa.” (Vanhempi 5)

6.5 “Vertaistuki on parasta mahdollista tukea”

Vertaistuen voidaan ajatella olevan yksi sosiaalisen tuen muoto. Ryhmässä vanhemmat kuulevat toistensa tarinoita, ja jakavat kokemuksia vanhemmuudesta. Ajatusten jakaminen antaa erilaisia näkökulmia, sekä tukee omaa jaksamista vanhempana. Vertaistuen avulla voi oma itsetunto vahvistua, ja sen avulla voi löytyä erilainen tapa toimia vanhempana. (Euramaa, 2001, 13-14.)

Green Care -toiminnassa yhteisö on yksi toiminnan perusedellytyksistä, sillä yhteisö antaa mahdollisuuden osallisuuden kokemukselle (Soini, 2011, 325). Luvussa 2 käsiteltiin laajemmin osallisuutta, joka kuuluu vahvasti Green Care -toiminnan perustaan. Osallisuus on yksi tärkeä tekijä yksilön hyvinvoinnin kannalta (Raivio & Karjalainen, 2013, 19). Nykyään yhteisö-termistä onkin alettu puhuman myös osallisuus ja yhteisöllisyys käsitteinä (Tolvanen & Jääskeläinen, 2016, 25).

Lapsi-vanhempi -leirin aikana perheet saivat mahdollisuuden jakaa vanhemmuuteen liittyviä ajatuksia keskenään, ja toimia vertaistukena toisilleen. Jokaisella perheellä on oma erityinen elämäntilanne ja haasteet arjessa. Parhaassa tapauksessa ne voivat yhdistää perheitä.

Ensimmäisessä kyselylomakkeessa selvitettiin, onko perheillä mahdollisuuksia jakaa arjessa vertaiskokemuksia muiden vanhempien kanssa, ja toivovatko he leireiltä mahdollisuuksia arjen asioiden jakamiseen. Suurin osa vanhemmista kertoi, ettei heillä juurikaan ole mahdollisuuksia jakaa arkeen liittyviä asioita muiden vanhempien kanssa. Vanhemmat myös kertoivat toivovansa, että he voisivat leirien aikana keskustella ja jakaa vertaiskokemuksia muiden vanhempien kanssa.

“Ei juurikaan mahdollisuuksia suppean tuttavapiirin takia.” (Vanhempi 3)

Toisessa kyselylomakkeessa selvitettiin, miltä muiden vanhempien kanssa oleminen tuntui, ja oliko vertaistuesta hyötyä. Vanhemmat kertoivat muiden vanhempien kanssa olemisen mukavaksi. Neljä viidestä vanhemmasta kuvaili muilta vanhemmilta saamansa vertaistuen hyödylliseksi. Kyselylomakkeessa ilmeni, että pääasiassa keskustelut olivat arkisista asioista puhumista, ja arjen kokemusten jakamista. Yksi vanhemmista myös kertoi, ettei välttämättä halua jakaa ongelmia muiden vanhempien kanssa. Lasten vastauksissa nousi esiin, että muiden lasten seura oli ollut mukavaa.

Työskentely maatilalla antaa osallistujille mahdollisuuden tuntee kuuluvansa osaksi yhteisöä. Yhteisön muodostaa muut osallistajat ja toiminnan ohjaajat, ja yhteisö liittää osallistajat myös osaksi suurempaa yhteiskunnallista järjestelmää. Myös sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä ihmisten hyvinvoinnin kannalta, sillä Vauxin (1998) sosiaalisen vaihtoteorian mukaan ihmiset täydentävät toisiaan, ja toimivat siten voimavarana toisilleen. (Effects of care farms, 2012, 42-43.) Särkelä-Kukko (2014, 35) määritteli osallisuuden olevan aina yksilön henkilökohtainen kokemus yhteisöön kuulumisesta. Vanhempien vastauksista voidaan havaita, että leiriyhteisö oli lähes kaikille voimia antava tekijä arjen keskellä. Yhteisön kesken vanhemmat saivat jakaa asioita, ja mahdollisesti tuntee kuuluvansa osaksi yhteisöä. Se on voinut vahvistaa myös osallista vanhempien hyvinvointia.

“Hyvä kun sai keskustella eri aiheista sekä sai neuvoja.” (Vanhempi 5)

“Yksinäisyys arjessa on ollut läsnä, tällainen kokemus tuntuu siksi tärkeältä.” (Vanhempi 2)

Osa vanhemmista toivoi yhteisöllisyyden ja ihmisten parissa olemisen lisääntyvän myös arjessa. Vertaistuen tarve voi olla suurempi, jos perheessä on haasteita, jolloin tuki koetaan tärkeäksi.

“Koen, että lapseni on erilainen kuin muut lapset, mutta kyllä koen vertaistuen auttavan.” (Vanhempi 2)

Palveluntarjoajan ja asiakkaan välinen suhde on tärkeässä roolissa, kun on haastateltu Care Farm -painotteisten kuntoutukseen osallistujia (Effects of care farms, 2012, 42). Kyselylomakkeessa kysyttiin vanhemmilta leirin ohjaajien roolista. Vanhemmat kertoivat ohjaajien roolin olevan oleellinen osa leirejä, ja ohjaajien tuella oli

merkitystä. Yksi vanhemmista kertoi ohjaajien auttavan itsetunnon vahvistamisessa. Yksi mainitsi positiivisena huomiona ohjaajien olevan aktiivisesti läsnä. Yksi vanhempi mainitsi ohjaajien peilaavan omaa käytöstään suhteessa lapseen, ja koki sen hyvänä asiana.

Toisen kyselylomakkeen viimeiseen kohtaan suurin osa vanhemmista toi esiin sen, että leirien toivottiin jatkuvan. Tutkimuksen kannalta tämä on oleellinen tieto suunniteltaessa toiminnan jatkoa.

"Täällä käymistä voisi vieläkin jatkaa." (Vanhempi 2)

7 Johtopäätökset ja jatkotutkimus

Ajatukset Lapsi-vanhempi -leiristä olivat kaikilla vanhemmilla erittäin positiiviset. Myös lapset kertoivat leireillä olleen mukavaa. Tutkimuksesta nousi esiin perheiden kuvailemaksi suurimmaksi haasteeksi arjessa vanhemman ja lapsen yhteisen tekemisen puute. Tämä voi vaikuttaa lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen heikentävästi.

Ensimmäinen tutkimuskysymys pyrki selvittämään, miten perheet kuvaavat maaseutu ympäristön, sekä luonnon ja eläinten parissa olemisen vaikuttaneen lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen. Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että perheet kokivat luonnon ja eläinten merkityksen omalle hyvinvoinnilleen tärkeäksi, sekä toivat esiin halunsa viettää enemmän aikaa luonnossa. Tuloksista käy ilmi, että eläinten ja luonnon hyödyntäminen Lapsi-vanhempi -leirien perustana kuvailtiin tärkeäksi ja toimivaksi menetelmäksi. Useat vanhemmista kuvailivat luontolähtöisen toiminnan olleen tärkeä osa leirejä. Vanhempien kuvailevamana luonnon voidaan ajatella vaikuttaneen lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen siten, että sen kautta oli helpompi ja luonnollisempi lähestyä lasta. Vanhemmat myös kuvailivat, että luontolähtöisten menetelmien avulla vanhemmat saivat yhteistä kiinnostavaa ja mukavaa tekemistä yhdessä lapsensa kanssa. Siten se on voinut vahvistaa myös lapsen ja vanhemman välistä suhdetta.

Toisessa tutkimuskysymyksessä selvitettiin, miten perheet kuvaavat yhdessä toimimisen vaikuttaneen lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen, ja miten se näkyy arjessa. Neljä viidestä vanhemmasta kertoi leirillä ohjatun toiminnan olevan tärkeä ja iso tekijä tukemaan yhdessä toimimista lapsen kanssa. Vanhemmat kertoivat asioita ohjatussa toiminnassa, joiden voidaan ajatella vaikuttaneen lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen positiivisesti. Vanhemmat kuvailivat yhteisen ajanvieton lapsen kanssa tärkeäksi ja mukavaksi. Myös lasten vastauksista nousi esiin, että vanhempien kanssa yhdessä tekeminen oli ollut mukavaa. Tulos kertoo, että erityisesti ohjattu toiminta tuki lapsen ja vanhemman välistä suhdetta, sillä vanhemmat kuvasivat yhdessä

tekemisen lähentävän suhdetta lapseen, vahvistavan itsevarmuutta sekä antavan turvan ja luottamuksen tunteen lapsensa kanssa tekemiseen. Myös näiden kuvausten perusteella voidaan päätellä, että tämänkaltainen tukimuoto on hyödyllistä perheille, ja toiminnalle on tarvetta lapsen ja vanhemman välisen suhteen vahvistamisen kannalta.

Leireillä vanhemmalle ja lapselle oli luotu mahdollisuus tehdä asioita yhdessä. Tavoitteena oli, että leirillä koetut asiat siirtyisivät kotiin vietäviksi. Toisessa tutkimuskyselyksessä selvitettiin myös sitä, kuinka muutos näkyy arjessa. Vanhemmista osa sanoi, ettei osaa vielä arvioida, onko muutosta arjessa tapahtunut. Osa vanhemmista taas kuvaili, etteivät leirit olennaisesti vaikuttaneet arkeen kotona. Vain yksi vanhemmista kertoi, ettei leireillä ollut lainkaan vaikutusta perheen arkeen kotona.

Neljä viidestä vanhemmasta kuitenkin kertoi toivovansa yhteisen tekemisen ja ulkoilun jatkuvan myös kotona. Osa vanhemmista myös kuvaili, että sai kotona toimimiseen uusia ideoita leirien kautta. Leirien vaikutusta arkeen vanhempien oli vaikea arvioida heti leirien päätyttyä, mutta leirit olivat antaneet vanhemmille kuitenkin ideoita ja mielikuvia siitä, mitä vanhemmat halusivat tehdä arjessa lapsensa kanssa. Sen perusteella voidaan sanoa, että yhdessä toimiminen vaikutti ainakin osittain arkeen. Jos vanhemmat leirin innoittamana alkavat viettää enemmän aikaa lastensa kanssa, voi leirien toiminta pidemmällä aikavälillä vaikuttaa enemmän perheen arkeen.

Puolet lapsista kertoi, että he ovat tehneet kotona samoja asioita kuin leirillä, mutta toisaalta lähes kaikki lapset sanoivat, ettei yhteinen aika vanhemman kanssa ole lisääntynyt. Tulos on osittain hieman ristiriitainen, mutta sen pohjalta voidaan päätellä, että vaikka yhdessä vietetty aika ei ole lisääntynyt, se on voinut muuttua mielekkäämmäksi.

Kolmannessa tutkimuskyselyksessä selvitettiin, miten perheet kuvailevat leirien aikana saamiaan vertaiskokemuksia. Tutkimustuloksista neljä viidestä vanhemmasta kuvaili muiden vanhempien kanssa olemisen ja vertaiskokemukset hyödylliseksi ja mukavaksi asiaksi. Vanhemmat kuvailivat vertaistuen ja keskustelut muiden vanhempien kanssa tärkeäksi arjen kokemusten jakamisessa. Suurin osa vanhemmista kuvaili

myös ohjaajien roolin leirillä tärkeäksi tekijäksi vertaistuen kannalta. Myös lapset kuvailivat muiden lasten kanssa olemisen mukavaksi.

Tutkimustulosten mukaan vanhemmat kuvailivat Lapsi-vanhempi -leirin toiminnan tarpeelliseksi. Kolme viidestä vanhemmasta toivoi, että Lapsi-vanhempi leirit jatkuisivat. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että Green Care -painotteinen toiminta antaa perheille voimavaroja arkeen, ja hyviä kokemuksia lapsen kanssa yhdessä toimimisesta.

Jatkotutkimuksen kannalta olisi mielenkiintoista selvittää, voisiko Green Care-toiminta pidemmällä aikavälillä vaikuttaa lapsen ja vanhemman välisen suhteen vahvistamiseen merkittävämmiin, ja miten toiminta vaikuttaa arkeen kotona. Aihetta olisi tarpeellista tutkia laajemmalla kohderyhmällä ja kyselylomakkeen sijasta haastattelua ja esimerkiksi etnografista- eli osallistuvaa havainnointia käyttäen. Tällä tavalla voitaisiin kerätä laajempi aineisto tutkittavasta aiheesta ja saada kattavampaa tietoa asiasta.

8 Pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen oli prosessina mielenkiintoinen ja haastava. Aihe oli kiinnostava, sillä koemme, että luonnon ja eläinten hyödyntäminen sosiaalialalla on tarpeellista, ja se antaa työntekijälle uudenlaisia mahdollisuuksia asiakastyössä. Myös oma kiinnostuksemme aiheeseen lisäsi tutkimuksen teon mielekkyyttä. Suomessa on myös hyvät edellytykset erilaisille Green Care-toiminnoille, koska luontoa on paljon ja sitä voi hyödyntää monipuolisesti, ja mahdollisesti myös kustannustehokkaasti ympäri Suomen.

Haasteen opinnäytetyön tekemiseen toi tutkimuskysymykset, sillä aineiston analysointivaiheessa huomattiin, että tutkimuskysymykset olivat melko haastavia tutkimuksen aineistoon nähden. Tutkimuskysymyksiä laadittaessa ei tätä ongelmaa vielä huomattu.

Tutkimuskysymykset olivatkin melko laajoja tutkimuksen aineistonkeruumenetelmään suhteutettuna. Monipuolisemmalla aineistonkeruulla, esimerkiksi haastattelemalla ja havainnoimalla, olisi voitu saada aikaan kattavampi aineisto tutkimusta ajatellen. Varsinkin lasten osalta haastattelu olisi ollut toimivampi aineistonkeruumuoto, sillä lasten vastaukset jäivät osittain melko lyhyiksi. Kuitenkin ajankäyttöön ja toteutukseen liittyvien haasteiden vuoksi päädyttiin valitsemaan aineistonkeruunetelmäksi kyselylomakkeen laatiminen.

Työmme tavoitteena oli tutkia lasten ja vanhempien ajatuksia leireistä ja niiden vaikutuksista, jotka perustuvat yksilön kuvailuun. Tämä tulee huomioida myös vastauksia analysoidessa. Kun selvitetään perheiden ajatuksia leireistä, voi vastauksiin vaikuttaa huomattavan paljon vastaajien sen hetkinen olotila ja päivän tapahtumat. On myös haastava arvioida, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet positiivisesti tai negatiivisesti perheiden kuvailemiin ajatuksiin, vai onko muutos johtunut jostain leirien ulkopuolisesta tekijästä.

Koko perheen hyvinvoinnin kannalta ajateltuna, perheenjäsenten yksilölliset tarpeet ja hyvinvointi vaikuttavat koko perheen hyvinvointiin. Leirit onnistuivat tukemaan yksilön hyvinvointia ja antamaan voimavaroja arkeen. Vertaisuus muiden kanssa kuvailtiin hyödylliseksi, joka on osaltaan voinut lisätä yksilön osallisuuden tunnetta. Green Care -painotteisella toiminnalla oli suuri vaikutus näihin. Green Care -toiminta nousikin myös tässä tutkimuksessa toimivaksi ja hyväksi menetelmäksi ihmisten hyvinvointitukemisen näkökulmasta.

Lapsi-vanhempi -leireillä vanhemmalle ja lapselle tarjoutui mahdollisuus tehdä asioita yhdessä. Leirin tärkein tavoite oli lapsen ja vanhemman välisen suhteen vahvistaminen Green Care -menetelmien kautta. Tuloksista nousikin selkeästi esiin, että Lapsi-vanhempi -leireillä toiminta ja yhdessä tekeminen koettiin tärkeäksi. Tämän tutkimuksen pohjalta voidaankin todeta, että perheillä on tarvetta ja halua tämänkaltaiselle tukitoiminnalle. Kuitenkin, toimintaa voi olla hyvä kehittää erityisesti lapsen ja vanhemman keskinäistä suhdetta ajatellen.

Lähteet

Bird, W. 2007. Natural thinking: Investigating the links between the natural environment, biodiversity and mental health. Royal Society for Protection of Birds. Viitattu 28.3.2017 https://www.rspb.org.uk/Images/naturalthinking_tcm9-161856.pdf

Clarkeburn, H. & Mustajoki, A. 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Osuuskunta vastapaino.

Effects of care farms, 2012. Qualities of care farms. 42 Viitattu 6.5.2017. https://www.carefarminguk.org/sites/carefarminguk.org/files/Effects_of_care_farms_Elings.pdf

Euramaa, K. 2001. Ryhmätoiminta lapsiperheprojektin perhetyössä. Kokemuksia ja näkemyksiä vertaisryhmistä. Helsinki Mannerheimin lastensuojeluliitto.

Finlex, 2014. Sosiaalihuoltolaki. 1§. Viitattu 8.4.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Finlex, 2015. Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä. 4§. Viitattu 8.6.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150817>

Finlander, K. & Vanhalakka-Ruohola, M. 2009. Yhteisöllisyys liikkeessä. Kansanvalistusseura.

Green Care Finland, N.d. Mitä on Green Care? Viitattu 2.4.2017. <http://www.gcf Finland.fi/green-care/>

Hassink, J. & Von Dijk, M. 2006. Farming for health -Green Care farming across Europe and the United State of America. Viitattu 2.4.2017. https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=jzbY4NisxckC&oi=fnd&pg=PR9&dq=green+care&ots=bb1t7eHwI0&sig=BNP5sLtQ0vGCBu_7w8MSepPMn9I&redir_esc=y#v=onepage&q=green%20care&f=false

Hakulinen-Viitanen, T., Kaikkonen, R., Koponen, P., Koskinen, S., Laatikainen, T., Leinonen, A., Mäki, P., Sippola, R., Vartiainen, E. & Virtanen, S. 2010. Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus. Lasten terveys. 27 Viitattu 8.4.2017.

<https://www.thl.fi/documents/605877/751152/Raportti%202010%202.pdf>

Hujala, E. & Turja, L. 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3.p. PS-kustannus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007 Tutki ja kirjoita. 13. uud. p. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009 Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Hyvinvointi 2015 -ohjelma Sosiaalialan pitkän aikavälin tavoitteita. 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:3. Viitattu 15.3.2017. http://thl32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/113898/Julk_2007_3_hyvinvointi2015_verkko.pdf?sequence=1.

Hyvinvointi on toimintakykyä ja osallisuutta. 2014. Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuskatsaus. Viitattu 15.11.2016. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116799/URN_ISBN_978-952-00-3522-8.pdf?sequence=1.

IFSW:N ja IASSW:N Virallinen sosiaalityön määritelmä vuodelta 2000. Viitattu 31.1.2017 http://www.talentia.fi/files/251/Sosiaalityon_maaritelma.pdf.

Janikkala, H. 2012. Green Care - Hyvinvointia pohjoisen luonnosta. Rovaniemen ammattikorkeakoulu julkaisusarja C 30. Viitattu 27.9.2016. <http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=b48a1dc6-02d9-49d8-8c86-7736398d6d5f>

Jämsen, A. & Pyykkönen, A. 2014. Tositarinoita osallisuudesta, 11. Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. <http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/osallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Jankkila, H. 2012. Green Care – Hyvinvointia pohjoisen luonnosta. Rovaniemen ammattikorkeakoulu julkaisusarja C 30. Viitattu 27.09.2016 <http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=b48a1dc6-02d9-49d8-8c86-7736398d6d5f>

Kalland, M. & Sinkkonen, J. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOY.

Keitä me olemme. N.d. Pelastakaa Lapset ry:n verkkosivut. Viitattu 20.4.2016.

<http://www.pelastakaalapset.fi/jarjesto/keita-me-olemme/>.

Kuorelahti, M. & Aarnio, J. 2015. Läheltä tueksi - kehittämishanke 2013-2017. Julkaisematon projektisuunnitelma. Jyväskylä: Pelastakaa Lapset ry.

KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto. Viitattu 23.4.2017

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>.

Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N. & Vehkalahti, K. 2010. Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 101. Helsinki.

Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi. Viitattu 17.4.2017. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80047/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f.pdf?sequence=1>

Lehtonen, H. 1990. Vastapaino Tampere. Viitattu 10.4.2017 http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/sosiaalinen_paaoma_ja_yhteisollisyys/yhteiso

Luonnon hyvinvointivaikutusten taloudellinen merkitys, 2013. 13 Talent vectia. Viitattu 10.3.2017. https://media.sitra.fi/2017/02/27174415/Luonnon_hyvinvointivaikutusten_taloudellinen_merkitys-2.pdf

MTT, THL & Lapin AMK, 2014. Green Care -työkirja.

Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2012. Yhteistä aikaa etsimässä. Väestöntutkimuslaitos – Katsauksia E 42/2012. 113-118, 128. Viitattu 24.4.2017. <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/3a3e23a841d7991dd27ee3101c7fdd4d/1493046708/application/pdf/4660236/Yhteist%C3%A4%20aikaa%20etsim%C3%A4ss%C3%A4.pdf>

Niskanen, M. 2016. Hankala lapsi, missä vika? Isä ja äiti oivaltavat omat virheensä perhekoulussa. Yle uutiset, 7.12.2016. Viitattu 1.5.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9335612>

Nurmenniemi, J. 2010. Raportti lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka -verkkokyselystä. Nuorisotutkimusverkosto nuorisotutkimusseura verkkojulkaisuja 33. Viitattu 22.4.2017. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/etiikkaraportti.pdf>

Pajulammi, H. 2014. Lapsi, oikeus ja osallisuus. Väitöskirja. Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta. Helsinki: Talentum.

Pelastakaa Lapset ry, 2016. Läheltä tueksi-hanke. Info-materiaali.

Pietilä, A-M., Hakulinen, T., Hirvonen, E., Koponen, P., Salminen, EM. & Sirola, K. 2002. Työmenetelmiä terveyttä edistävässä asiakastyössä, 156-157. Terveyden edistäminen - uudistuvat työmenetelmät. Juva: Bookwell Oy

Rouvinen-Wilenius, P., Aalto-Kallio, M., Koskinen-Ollonqvist P. & Nikula T. 2011. Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen. Järjestöt suunnan näyttäjinä. Terveyden edistämisen keskuksen julkaisuja 9/2011. Viitattu 15.3.2017 http://www.soste.fi/media/pdf/julkaisut/tasa-arvo_ja_osallisuus_2012.pdf

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Oy Finn Lectura Ab.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. 7.2.1 Litterointi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Viitattu 14.3.2017. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. 7.3.4 Teemoittelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Viitattu 18.4.2017. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html

Salonen, K. 2005. Mieli ja maisemat. Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Helsinki: Edita

Salovuori, T. 2014. Luonto kuntoutumisen tukena. 12. -13. p. Tampere Mediapinta.

Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A. & Kirveenummi, A. 2011. Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Yhteiskuntapolitiikka 76(3). Viitattu 2.4.2017. https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/greencare/mita/Soini_Yhteiskuntapolitiikka.pdf

Soini, K. 2014. MTT Kasvu 21. Luonnosta hoivaa ja voimaa. Miten arvioida Green Care toiminnan vaikuttavuutta. Viitattu 28.3.2017

<http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu21.pdf>

Soini, K. & Vehmasto, E., 2014. Teoksessa: Vehmasto, E. (Toim.) Green Care -toimintatavan suuntaviivat Suomessa. MTT taloustutkimus. 9 Viitattu

30.4.2017. <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu20.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja, 2004. Vanhemmuus, parisuhde ja lapsen kehityksen tukeminen. Lapsineuvola lapsiperheiden tukena.? Viitattu 8.4.2017.

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114371/Opp200414.pdf?sequence=1>

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, 2015. Hevostoiminta.net verkkosivuilla. Viitattu 1.5.2017. <http://www.hevostoiminta.net/10>

Suomi, A., Juusola, M. & Anundi, E. 2016. Vihreä hoiva ja voima. 22. -23. p. Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka.

Suoninen, E., Pirttilä-Backman, A., Lahikainen, A. & Ahokas, M. 2010. Hyvinvointi ja pahoinvointi. Arjen sosiaalipsykologia. 1-2p. Helsinki: WSOY

Suoninen, E., Lahikainen, A. & Pirttilä-Backman, A. 2010. 2013. Luonnon hyvinvointivaikutusten taloudellinen merkitys. Talent Vectia. Viitattu 18.3.2017. https://media.sitra.fi/2017/02/27174415/Luonnon_hyvinvointivaikutusten_taloudellinen_merkitys-2.pdf

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, 2015. Hyvinvointi. Viitattu 14.3.2017.

<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, 2016. Osallisuus. Viitattu 3.11.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Takanen, K. 2017. Murra tunnelukkos. Työstä tunteet, toimi toisin. WSOY

Tamminen, T. 2004. Olipa kerran lapsuus. Helsinki: WSOY

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tolvanen, T. & Jääskeläinen, A. 2016. Osallisuutta vahvistavan, luontoon tukeutuvan kuntoutustoiminnan malli. Luontoa elämään, luontoa kuntoutukseen -teemajulkaisu Lapin ammattikorkeakoulu Sarja B. Raportit ja selvitykset 19/2016. Viitattu 16.10.2016. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121778/B%2019%202016%20Tolvanen%20Jaaskelainen%20teemajulkaisu%201.pdf?sequence=3>

Uusitalo, H. 1991. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Tilastokeskus virtual statistics. Viitattu 23.4.2017. <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/>

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, N.d. Lähteiden käyttö ja lähteiden merkintä. Viitattu 1.5.2017. https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/yfi/oppiaineet/ykp/ykp-opiskelu/lahteiden_kaytto

Yli-Viikari, A. 2011. Luonnon vaikutukset hyvinvointiin. 5 Viitattu 2.4.2017.

https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/greencare/mita/vaikutavuus/sitra3_0.pdf

Yli-Viikari, A., Lilja, T., Heikkilä, K., Kirveenummi, A., Kivinen, T., Partanen, U., Rantamäki-Lahtinen, L. & Soini, K. 2009. Green Care -terveyttä ja hyvinvointia maatilalta.

Viitattu 2.4.2017. <http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/475081/met141.pdf?sequence=1>

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake lapsille ja vanhemmille leirin alussa

Liite 2. Kyselylomake lapsille ja vanhemmille leirin lopussa

Liite 1. Kyselylomake lapsille ja vanhemmille leirin alussa

Opinnäytetyön kyselylomake Lapsi-vanhempi -leiristä 2016

Kysymyksiä lapselle

1. Miltä sinusta tuntui tulla Lapsi-vanhempi -leirille?
2. Mitä haluaisit tehdä leirillä vanhempasi kanssa?
3. Onko sinulla eläimiä?
4. Harrastatko jotain eläimiin liittyvää?
5. Ulkoiletko a) pihalla b) metsässä tai luonnossa c) järvellä
d) puistossa e) koulussa? Ympyröi mieleisesi vaihtoehto.
6. Mitä teet, kun ulkoilet?
7. Ovatko eläimet ja ulkoilu sinulle tärkeitä?
8. Mitä teette kotona yhdessä leirillä mukana olevan vanhempasi kanssa?
9. Mikä sinusta on kivointa puuhaa leirillä mukana olevan vanhemman kanssa?
10. Haluaisitko jonkin muuttuvan sinun ja leirillä mukana olevan vanhemman välisessä suhteessa? Kerro, minkä?

Kiitos vastauksistasi!

Opinnäytetyön kyselylomake Lapsi-vanhempi -leiristä 2016

Kysymyksiä vanhemmille

1. Ketä perheeseesi kuuluu ja kenen kanssa tulit Lapsi-vanhempi -leirille?
2. Miltä sinusta tuntui tulla leirille?
3. Mitä ajatuksia ja odotuksia sinulla on leirin suhteen?
4. Mitä luonto ja eläimet merkitsevät sinulle?
5. Onko luonnolla ja eläimillä vaikutusta sinun ja lapsesi hyvinvointiin tällä hetkellä?
6. Mitä teette kotona yhdessä leirillä mukana olevan lapsen kanssa?
7. Millainen sinun ja leirillä mukana olevan lapsen suhde mielestäsi on?
8. Miten haluaisit leirin vaikuttavan sinun ja lapsesi suhteeseen?
9. Millaisiin muihin perheenne arkeen liittyviin asioihin haluaisit muutosta?
10. Millaisia mahdollisuuksia sinulla on jakaa kokemuksia vanhemmuudesta muiden vanhempien kanssa?
11. Koetko vertaisuuden hyödylliseksi tai toivoisitko lisää mahdollisuuksia siihen?
12. Odotatko leiriltä mahdollisuutta jakaa kokemuksia muiden vanhempien kanssa?

Kiitos vastauksistanne!

Liite 2. Kyselylomake lapsille ja vanhemmille leirien lopussa

Opinnäytetyön kyselylomake Lapsi-vanhempi -leiristä 2016

Kysymyksiä lapselle

1. Oliko Lapsi-vanhempi-leireillä mukavaa?
2. Mitä teit leireillä vanhempasi kanssa?
3. Mistä pidit leireillä?
4. Mistä et pitänyt leireillä?
5. Kerro, miltä muiden lasten kanssa oleminen tuntui?
6. Oletko tavannut tai ollut muuten yhteydessä leireillä olleisiin muihin lapsiin?
8. Kerro millaista oli hoitaa eläimiä ja tehdä harjoituksia hevosilla yhdessä vanhempasi kanssa?
9. Mikä oli mukavinta ulkoilussa leireillä?
10. Mikä sinusta oli leireillä kivointa vanhempasi kanssa?
11. Mitä teette kotona yhdessä vanhempasi kanssa?
12. Oletteko viettäneet enemmän aikaa leirien jälkeen vanhemman kanssa?
13. Oletteko tehneet kotona samoja asioita kuin leireillä, kerro mitä?
14. Onko jokin asia muuttunut sinun ja vanhempasi välisessä suhteessa leirien jälkeen, kerro mikä?
15. Haluaisitko kertoa leireistä vielä jotakin tai piirtää kuvan?

Kiitos vastauksista! 😊

Opinnäytetyön kyselylomake Lapsi-vanhempi -leiristä 2016

Kysymyksiä vanhemmille

1. Miltä Lapsi-vanhempi-leirit ovat sinusta tuntunut?
2. Vastasivatko leirit odotuksiasi? Miten?
3. Minkä olisi voinut tehdä toisin tai mitä olisit kaivannut?
4. Mitä luonnon ja eläimien hyödyntäminen osana leirejä merkitsi sinulle?
5. Miltä luonnon ja eläinten hyödyntäminen sinusta tuntui? (Helppoa, vaikeaa, pelottavaa, uutta..)
6. Ovatko leirit sekä niiden luontoa ja eläimiä hyödyntävä näkökulma vaikuttaneet sinun ja lapsesi hyvinvointiin, miten?
7. Millainen sinun ja leireillä mukana olleen lapsen suhde nyt mielestäsi on? Muutui jokin siinä leirien myötä?
8. Mitä ajatuksia sinulla heräsi, kun teit leireillä asioita yhdessä lapsesi kanssa?
9. Vaikuttiko **ohjattu yhdessä tekeminen** leireillä suhteeseen, miten?
10. Teettekö nyt kotona jotakin uutta/toisin, johon saitte idean leirien kautta?
11. Millaista arkenne on nyt/onko arkenne muuttunut leirien jälkeen jotenkin?
12. Mitä sellaista leireillä oli, jonka haluaisit siirtyvän arkenne?
13. Miltä muiden vanhempien kanssa oleminen tuntui?
14. Jaoitko kokemuksia muiden vanhempien kanssa leireillä ja millaisista asioista juttelitte?
16. Koitko vertaisuuden/vertaistuen muiden vanhempien kanssa hyödylliseksi?
17. Millaista tukea sait leirien ohjaajilta?
18. Haluaisitko sanoa vielä jotakin?

Kiitos vastauksista! ☺